

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

**Методичні рекомендації
до виконання курсової роботи
для студентів спеціальності 051 "Економіка"
першого (бакалаврського) рівня**

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2021

УДК 330.5(477)(07.034)

А64

Укладачі: Л. О. Українська
Н. І. Шифріна

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії та економічної політики.

Протокол № 6 від 23.11.2020 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Аналітичне забезпечення національної економіки [Електрон-
А64 ний ресурс] : методичні рекомендації до виконання курсової роботи для студентів спеціальності 051 "Економіка" першого (бакалаврського) рівня / уклад. Л. О. Українська, Н. І. Шифріна. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 38 с.

Подано тематику та методичні рекомендації до виконання курсової роботи з навчальної дисципліни, призначені для отримання студентами відповідних компетентностей стосовно формування цілісного світогляду і навичок системного підходу щодо аналітичного забезпечення механізму функціонування національної економіки.

Рекомендовано для студентів спеціальності 051 "Економіка" першого (бакалаврського) рівня.

УДК 330.5(477)(07.034)

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2021

1. Загальні відомості

Підготовка курсової роботи передбачає: систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань з дисципліни; розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою дослідження.

Курсова робота припускає наявність таких елементів наукового дослідження: практичної значущості; комплексного підходу до вирішення завдань дослідження; теоретичного використання передової сучасної методології і наукових розробок; наявність елементів творчості.

Метою написання курсової роботи в межах навчальної дисципліни "Аналітичне забезпечення національної економіки" є закріплення в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього бакалавра.

Практична значущість курсової роботи полягає в обґрунтуванні реальності її результатів для потреб розвитку національної економіки і практики господарювання.

Застосування сучасної методології полягає в тому, що під час виконання роботи студент повинен використовувати новітні розробки, застосовувати новітні методи досліджень, користуватися новітніми економічними виданнями.

Виконання курсової роботи містить такі етапи:

- вибір теми роботи;
- підбір та ознайомлення з літературою за темою дослідження;
- складання плану роботи та узгодження його з керівником;
- збирання, оброблення та узагальнення теоретичного матеріалу та статистичних даних;
 - оброблення та аналіз даних фактичного матеріалу (за допомогою MS Excel);
 - написання та оформлення курсової роботи;
 - перевірка роботи керівником та отримання студентом рецензії на курсову роботу;
 - перероблення роботи згідно з отриманими зауваженнями;
 - захист курсової роботи.

2. Основні вимоги до виконання та оформлення курсової роботи

Робота виконується українською мовою і повинна бути обов'язково надрукована за допомогою комп'ютера.

Зміст теоретичної частини курсової роботи повинен відображати сучасний рівень аналізу економічних процесів.

Обсяг курсової роботи повинен складати 25 – 30 сторінок комп'ютерного тексту, набраного шрифтом Times New Roman. Розмір шрифту – 14. Поля з усіх боків – 20 мм. Міжрядковий інтервал – множник 1,3. Абзацний відступ повинен бути однаковим впродовж усього тексту роботи і дорівнювати п'яти знакам (1,25 см). У рядках з вирівнюванням по центру та в таблицях абзацного відступу немає.

Структура курсової роботи:

1. Титульний лист.
2. Зміст.
3. Вступ.
4. Основна частина. Основна частина складається з двох розділів.
5. Висновки.
6. Список використаної літератури.

Заголовки структурних частин курсової роботи **"ЗМІСТ"**, **"ВСТУП"**, **"РОЗДІЛ"**, **"ВИСНОВКИ"**, **"СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ"** друкують напівжирним шрифтом великими літерами посередині рядка без крапки.

Заголовки підрозділів друкують напівжирним шрифтом маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, то їх розділяють крапкою.

Відстань між назвою підрозділу і наступним текстом повинна дорівнювати одному порожньому інтервалу. Між заголовками розділу і підрозділу витримують теж один інтервал.

Вступ, кожний розділ, загальні висновки і список використаних джерел починають з нової сторінки, а наступний підрозділ – одразу після закінчення попереднього.

Нумерація.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знаку №.

Першою сторінкою курсової роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці. Такі структурні частини курсової роботи, як зміст і вступ, не мають порядкового номера.

Ілюстрації (схеми, графіки) і таблиці необхідно подавати безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці.

Ілюстрації позначають словом "Рис." і нумерують послідовно в межах розділу.

Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка.

Наприклад: Рис. 1.2 (другий рисунок першого розділу).

Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією.

Наприклад:

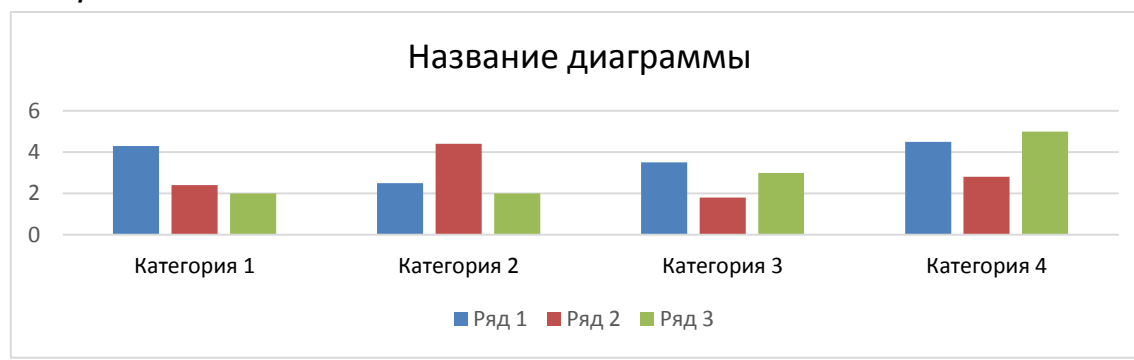

Рис. 2.1. Назва... [8, с.6]

Таблиці нумерують послідовно в межах розділу. Перед відповідним заголовком таблиці розміщують напис "Таблиця" із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: "Таблиця 1.2" (друга таблиця першого розділу).

У разі перенесення частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово "Таблиця" і номер її вказують один раз справа над першою частиною

таблиці, над іншими частинами пишуть слова "Продовж. табл." і вказують номер таблиці, наприклад: "Продовж. табл. 1.2".

Наприклад

Таблиця 2.1

Назва... [8, с. 6]

Курс, дол. США	Надійшло пропозицій про продаж за встановленою ціною і вище	Надійшло пропозицій про покупку за встановленою ціною і вище
01	02	03
550	1 000	165

Формули нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (2.1) (перша формула другого розділу).

Наприклад:

$$\text{GDP} = \text{C} + \text{I} + \text{E}, \quad (2.1)$$

де GDP – валовий внутрішній продукт;

C – кінцеве споживання;

I – інвестиції (валове нагромадження основних фондів, приріст запасів матеріальних обігових коштів, чисте придбання цінностей);

E – чистий експорт.

Посилання на використані джерела.

Внутрішньотекстові посилання на ілюстрації, формули, таблиці: "(рис. 1.2)", "(табл. 1.2)" "... у формулі (2.1)", "...у табл. 1.2", "див. табл. 1.3".

Посилання на використане джерело літератури подається в квадратних дужках:

[19] – посилання на один твір;

[4; 6; 12] – посилання на кілька творів;

[19, с. 15] – посилання на конкретну сторінку твору;

[19, с.15–18] – посилання на кілька сторінок у творі;

[19, с. 15; 25, с. 5–9] – посилання на кілька творів зі вказівкою сторінок.

3. Зміст та обсяг структурних частин курсової роботи

Вступ повинен бути стислим (не більше 2 сторінок), містить обґрунтування актуальності теми, мету та завдання курсової роботи, предмет та об'єкт. Слід визначити, які питання залишаються дискусійними, які вчені займаються дослідженням цих проблем, ступінь їх розроблення в економічній літературі.

Основна частина випускної роботи складається з двох розділів і підрозділів, в яких необхідно висвітлити ключові питання теми та пов'язати їх між собою.

Розділ 1. Загальнотеоретичний (5 – 6 стор.).

У 1-му розділі розкриваються теоретичні основи та предметна область вибраної теми. У ньому треба:

розглянути сутність базових економічних категорій та питань, пов'язаних з темою;

провести порівняльний аналіз існуючих точок зору, методів та напрямів дослідження з теми, яку вивчають;

теоретично і практично обґрунтувати своє ставлення до теми, яку вивчають;

показати взаємозв'язки і розвиток економічних процесів та явищ за обраною темою;

зробити висновки та теоретичні узагальнення.

Розділ 2. Аналітичний із застосуванням інструментів програмного забезпечення MS Excel (10 – 20 стор.).

У 2-му розділі теоретичний матеріал першого розділу пов'язується з практикою господарювання в Україні та інших країнах. Тут проводиться аналіз даних відповідних економічних явищ і процесів протягом останнього десятиріччя у динаміці за допомогою MS Excel, розглядаються існуючі проблеми та висувуються шляхи подолання труднощів та вирішення протиріч.

Висновки до курсової роботи (1 – 2 сторінки) – це узагальнений підсумок автора за усіма базовим питанням теми. Висновки повинні бути стислими та зрозумілими. У цій частині роботи доцільно показати, яким чином було реалізовано мету курсової роботи, яку було поставлено на початку дослідження. Треба висвітлити практичні рекомендації або оригінальні теоретичні узагальнення, які виявилися результатом роботи над темою.

До списку літератури треба включати ті джерела, які були використані в ході написання роботи (не менше, ніж 10 – 15 джерел).

Список літератури складається в такій послідовності: спочатку наводяться Конституція України, закони України, укази Президента України, постанови Верховної Ради, після цього в алфавітному порядку літературні джерела, які написано українською або російською мовами. Наприкінці наводяться джерела, які написані іноземними мовами, та сторінки вебсайтів. За кожним джерелом спочатку пишуть прізвище автора монографії, потім його ініціали, потім назва монографії, місце видання монографії (місто), назва видавництва, рік випуску, загальна кількість сторінок. Усі перелічені літературні джерела нумеруються.

У кінці курсової роботи треба залишити чистий аркуш паперу для рецензії керівника роботи.

4. Рецензування та захист курсової роботи

За кожним студентом закріплюється науковий керівник. Протягом написання курсової роботи студент має право консультуватися з керівником стосовно вибору теми, узгодження плану та поточної роботи з науковими джерелами та статистичними даними.

Після написання та оформлення роботи треба здати керівнику на рецензію. У рецензії науковий керівник визначає, які проблеми даної теми висвітлено, наскільки повно розкрито тему дослідження, актуальність теоретичних та практичних висновків. У рецензії також надаються зауваження та рекомендації, вказуються недоліки роботи.

Рецензія на курсову роботу (КР) має бути конкретною і повною мірою містити всі зауваження щодо виконання КР з повним поясненням причин зниження остаточної оцінки. Для складання рецензії на всю роботу необхідно спочатку проаналізувати виконання окремих частин КР та оцінити повноту розкриття кожного розділу відповідно до теми.

Якщо курсова робота відповідає вимогам, які було наведено, керівник пише на титульному листі "До захисту". Якщо на титульному листі написано "До захисту не допускається", студент обов'язково зобов'язаний переробити роботу згідно з зауваженнями. Якщо робота допущена до захисту, то студент доробляє її згідно наданих зауважень для отримання більш високої оцінки.

На захисті курсової роботи студент повинен показати вільне володіння матеріалом, спроможність самостійно працювати з статистичними матеріалами та теоретичними виданнями та робити висновки. Для цього треба підготувати стислий виступ на 5 – 6 хвилин, у якому показати актуальність роботи, основні теоретичні та практичні проблеми, які було досліджено та висновки щодо роботи. Також слід виокремити час для того, щоб показати, які зауваження наукового керівника було враховано.

Науковий керівник може задавати питання для того, щоб уявити, наскільки вільно студент володіє матеріалом і наскільки самостійними є запропоновані висновки та рекомендації.

5. Тематика курсових робіт

1. Населення як об'єкт дослідження.
2. Визначення чисельності населення та його структури.
3. Показники природного руху чисельності населення.
4. Дослідження міграційних процесів.
5. Безробіття як загроза економічного розвитку.
6. Склад економічно активного та неактивного населення.
7. Поділ на зайнятих та безробітних.
8. Рівень заробітної плати.
9. Система показників результатів функціонування національної економіки.
10. ВВП і його динаміка.
11. ВВП як основний макроекономічний показник результатів функціонування національної економіки.
12. ВВП та ВНП.
13. Методи розрахунків ВВП.
14. Визначення динаміки ВВП.
15. Загальна концепція та визначення національного багатства.
16. Рівень життя населення.
17. Показники доходів домашніх господарств.
18. Показники диференціації доходів домашніх господарств.
19. Дослідження та вплив на економіку витрат домашніх господарств.
20. Розвиток соціальної сфери та житлово-комунальне забезпечення населення.

21. Показники розвитку соціальної сфери, освіти й охорони здоров'я.
22. Взаємозв'язок між показниками розвитку соціальної сфери та економічного зростання.
23. Аналіз розмірів і структури житлового фонду.
24. Стан здоров'я населення.
25. Формування державного бюджету.
26. Аналіз структури доходів та витрат державного бюджету.
27. Дефіцит та профіцит державного бюджету, особливості їх формування.
28. Аналітика грошового обігу.
29. Показники рівня інфляції та його динаміки.
30. Інвестиційне та виробниче забезпечення економіки.
31. Валові та чисті інвестиції.
32. Обсяг інвестицій в національній економіці.
33. Співвідношення між виробництвом засобів виробництва та предметів споживання.
34. Податкове навантаження.
35. Способи оподаткування: прогресивне, пропорційне, регресивне оподаткування.
36. Види податків.
37. Податкова система.
38. Сучасна структура платіжного балансу.
39. Статистика, позиції, основні базові поняття та принципи будівництва платіжного балансу.
40. Відображення операцій в платіжному балансі за дебетом та кредитом.
41. Пропорції та сальдо платіжного балансу.
42. Показники зовнішньоекономічної діяльності.
43. Аналіз структури платіжного балансу.
44. Оцінювання динаміки зовнішньоекономічних операцій.
45. Розрахунок зовнішньоторговельного обороту та сальдо зовнішньої торгівлі.
46. Залежність економіки країни від експортно-імпортних операцій.
47. Показники внутрішньогалузевої міжнародної спеціалізації країни.
48. Розрахунок мінімально достатньої величини валютних резервів.

6. Методичні рекомендації до виконання курсової роботи

Для виконання курсової роботи необхідно зробити дослідження змін ключових фактичних показників (стосовно обраної теми) у часі, тобто проаналізувати їхню динаміку.

Даний вид дослідження проводиться за допомогою аналізу рядів динаміки або часових рядів, які становлять сукупність чисельних значень показників економічних явищ або процесів, що розташовані у хронологічній послідовності.

Основна мета аналізу рядів динаміки – це визначення загальної тенденції (тренда) розвитку у зміні економічних явищ і процесів.

Під час виконання курсової роботи слід скористатись аналітичним дослідженням динамічних рядів, які подані двома видами:

моментний – рівні якого характеризують стан об'єкта (явища) на певний момент часу (заробітна плата, рівень безробіття, величина грошової маси та ін.);

інтервальний – рівні якого показують розмір об'єкта (явища) за конкретний період часу (місяць, квартал, рік) (ВВП, національний дохід, середня заробітна плата та ін.).

Під час проведення аналізу рядів динаміки, порівнюване значення показника є звітним, а рівень з яким відбувається зіставлення – базисним.

Існують абсолютні та відносні показники рядів динаміки.

Абсолютні показники – характеризують приріст (скорочення) досліджуваного показника за певний термін. Абсолютний приріст буває двох типів:

1. Ланцюговий – зіставлення здійснюється із попереднім періодом (i-1):

$$\Delta Y_{\text{л}} = Y_i - Y_{i-1}, \quad (6.1)$$

де $\Delta Y_{\text{л}}$ – абсолютний ланцюговий приріст (скорочення);

Y_i – показник звітного (i-го) періоду;

Y_{i-1} – показник попереднього звітного періоду.

2. Базисний – зіставлення здійснюється із періодом, обраним за базу порівняння (0):

$$\Delta Y_{\text{б}} = Y_i - Y_0, \quad (6.2)$$

де $\Delta Y_{\text{б}}$ – абсолютний приріст (скорочення) базисний;

Y_i – показник звітного (i-го) періоду;

Y_0 – показник періоду, обраного за базу порівняння.

Між даними двома показниками існує математичний зв'язок – сума послідовних ланцюгових приростів дорівнює базисному, тобто загальному за весь період:

$$\sum \Delta Y_{\text{л}} = \Delta Y_{\text{б}}. \quad (6.3)$$

Відносні показники використовуються для характеристики інтенсивності, тобто відносної зміни рівня динамічного ряду за період часу. Відносні показники подані темпами зростання (зниження) і приросту, які, як і абсолютні, розподіляються на два типи: ланцюговий й базисний.

Темп (або коефіцієнт) зростання показує, у скільки разів звітний показник більше (менше) рівня, з яким проводиться порівняння, і є завжди позитивною величиною (> 0).

Темп зростання ланцюговий:

$$\text{Тр}_{\text{л}} = \frac{Y_i}{Y_{i-1}} \times 100 \%. \quad (6.4)$$

Темп зростання базисний:

$$\text{Тр}_{\text{б}} = \frac{Y_i}{Y_0} \times 100 \%. \quad (6.5)$$

Коефіцієнт зростання ланцюговий:

$$\text{Кр}_{\text{л}} = \frac{Y_i}{Y_{i-1}}. \quad (6.6)$$

Коефіцієнт зростання базисний:

$$K_{p_6} = \frac{Y_i}{Y_0}. \quad (6.7)$$

Між ланцюговими і базисними коефіцієнтами зростання існує математична залежність. Послідовне перемноження ланцюгових коефіцієнтів зростання дорівнює базисному за весь період. А частка від ділення базисного темпу зростання на попередній дорівнює ланцюговому.

Темп приросту (скорочення) показує відносно оцінювання швидкості зміни рівня ряду за період, тобто на скільки процентів звітний показник відрізняється від рівня, прийнятого за базу порівняння.

Темп приросту ланцюговий:

$$T_{пр_л} = \frac{Y_i - Y_{i-1}}{Y_{i-1}} \times 100 \%. \quad (6.8)$$

Темп приросту базисний:

$$T_{пр_6} = \frac{Y_i - Y_0}{Y_0} \times 100 \%. \quad (6.9)$$

Коефіцієнт приросту ланцюговий:

$$K_{пр_л} = \frac{Y_i - Y_{i-1}}{Y_{i-1}}. \quad (6.10)$$

Коефіцієнт приросту базисний:

$$K_{пр_6} = \frac{Y_i - Y_0}{Y_0}. \quad (6.11)$$

Темп приросту ланцюговий або базисний також можна обчислити, якщо з відповідного темпу зростання відняти 100 (під час розрахунку коефіцієнтів – 1).

Значення темпу (коефіцієнта) приросту може бути як від'ємним, так і позитивним:

> 0 – зростання;

< 0 – зменшення;

= 0 – відсутність змін.

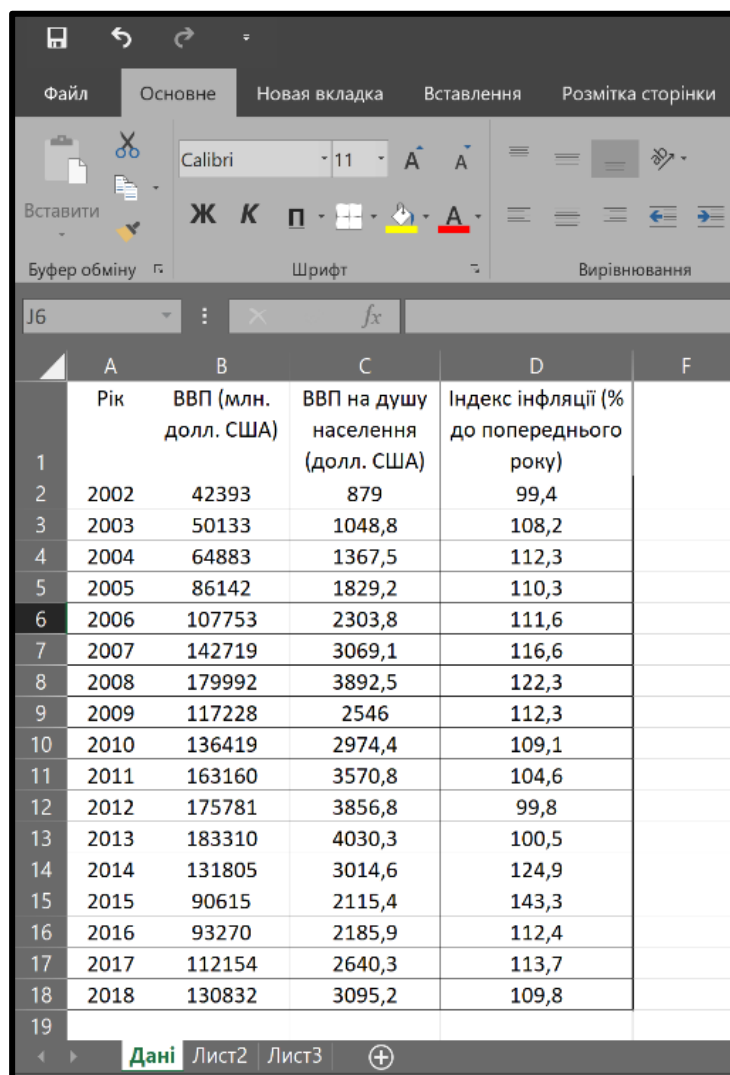
Для виконання аналітичного дослідження курсової роботи за допомогою інструментів MS Excel студентам пропонується використовувати такі приклади:

У таблиці подано вихідні статистичні дані за 2002 – 2018 рр. (рис. 6.1):

валовий внутрішній продукт України (млн дол. США) (ВВП);

ВВП на душу населення;

індекс інфляції (% щодо попереднього року).

Рік	ВВП (млн. долл. США)	ВВП на душу населення (долл. США)	Індекс інфляції (% до попереднього року)
2002	42393	879	99,4
2003	50133	1048,8	108,2
2004	64883	1367,5	112,3
2005	86142	1829,2	110,3
2006	107753	2303,8	111,6
2007	142719	3069,1	116,6
2008	179992	3892,5	122,3
2009	117228	2546	112,3
2010	136419	2974,4	109,1
2011	163160	3570,8	104,6
2012	175781	3856,8	99,8
2013	183310	4030,3	100,5
2014	131805	3014,6	124,9
2015	90615	2115,4	143,3
2016	93270	2185,9	112,4
2017	112154	2640,3	113,7
2018	130832	3095,2	109,8

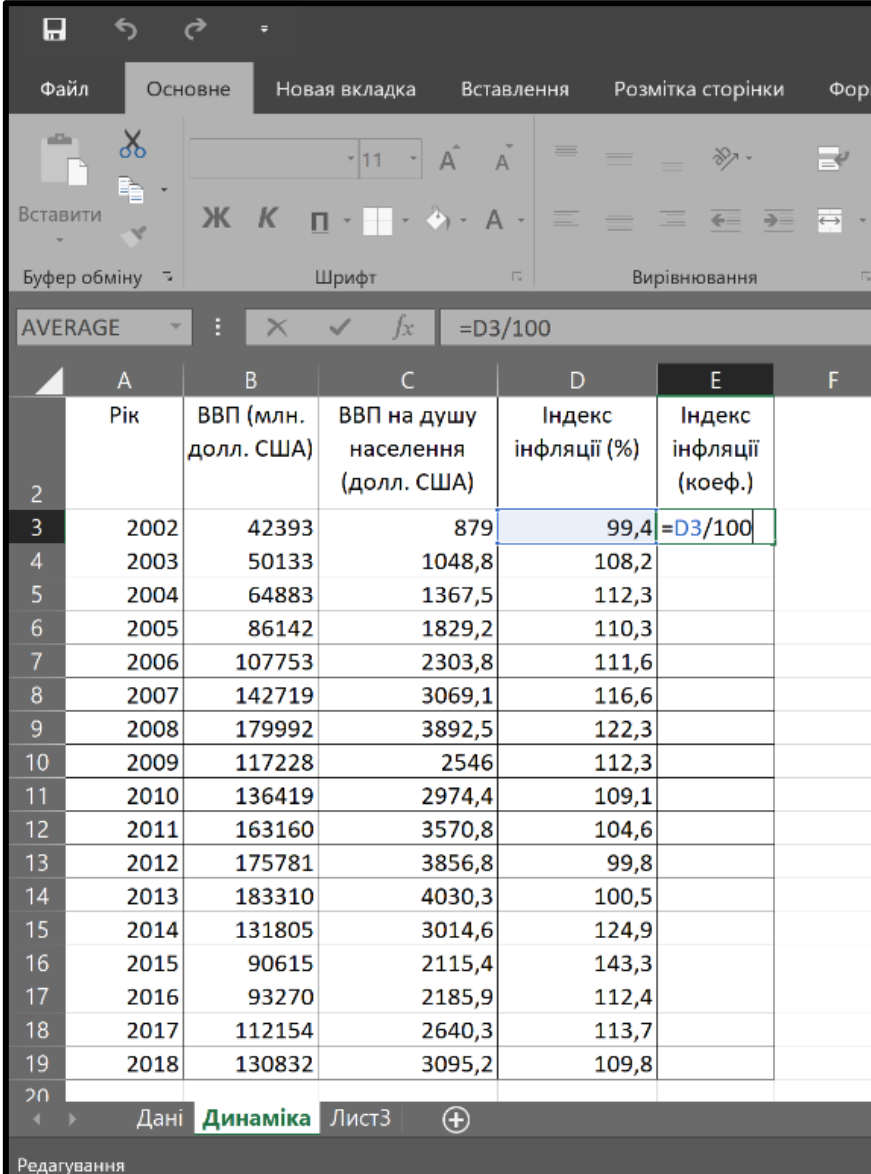
Рис. 6.1. Вихідні статистичні дані

Приклад 1.

Розрахувати динаміку представлених показників щодо 2002 р. Створити для розрахованих даних "Розумну таблицю" з підсумковим рядком, де буде визначено (без значень за 2002 р.):

- максимальний ВВП України;
- середній ВВП на душу населення;
- мінімальне значення інфляції.

Для розрахунку динаміки поданих показників щодо 2002 р. треба створити допоміжний стовпець, в якому буде відображено індекс інфляції у коефіцієнтах (рис. 6.2).

	A	B	C	D	E	F
	Рік	ВВП (млн. долл. США)	ВВП на душу населення (долл. США)	Індекс інфляції (%)	Індекс інфляції (коэф.)	
2						
3	2002	42393	879	99,4	=D3/100	
4	2003	50133	1048,8	108,2		
5	2004	64883	1367,5	112,3		
6	2005	86142	1829,2	110,3		
7	2006	107753	2303,8	111,6		
8	2007	142719	3069,1	116,6		
9	2008	179992	3892,5	122,3		
10	2009	117228	2546	112,3		
11	2010	136419	2974,4	109,1		
12	2011	163160	3570,8	104,6		
13	2012	175781	3856,8	99,8		
14	2013	183310	4030,3	100,5		
15	2014	131805	3014,6	124,9		
16	2015	90615	2115,4	143,3		
17	2016	93270	2185,9	112,4		
18	2017	112154	2640,3	113,7		
19	2018	130832	3095,2	109,8		
20						

Рис. 6.2. Допоміжний стовпець таблиці

Розрахунок динаміки вихідних даних (щодо 2002 р.) проводиться в іншій таблиці, яка розташована праворуч. Для цього потрібно:

1) створити нову таблицю з початком у клітинці I2 на новому аркуші "Динаміка";

2) ввести нову (відповідну) назву стовпців;

3) ввести в таблицю формули розрахунку:

А. Для визначення динаміки ВВП та ВВП на душу населення використовується відношення кожного показника до показника 2002 р. (рядок якого фіксується за допомогою значка \$, що ставиться перед потрібним рядком) помноженого на 100 % (рис. 6.3), потім потрібно клітинку з введеною формулою протягнути на обидва стовпці;

Рік	ВВП (млн. долл. США)	ВВП на душу населення (долл. США)	Індекс інфляції (%)	Індекс інфляції (коэф.)	Рік	ВВП (% до 2002 року)	ВВП на душу населення (% до 2002 року)	Індекс інфляції (% до 2002 року)
2002	42393	879	99,4	0,994	2002	100	100	100
2003	50133	1048,8	108,2	1,082	2003	=B4/B\$3*100		
2004	64883	1367,5	112,3	1,123	2004			
2005	86142	1829,2	110,3	1,103	2005			
2006	107753	2303,8	111,6	1,116	2006			
2007	142719	3069,1	116,6	1,166	2007			
2008	179992	3892,5	122,3	1,223	2008			
2009	117228	2546	112,3	1,123	2009			
2010	136419	2974,4	109,1	1,091	2010			
2011	163160	3570,8	104,6	1,046	2011			
2012	175781	3856,8	99,8	0,998	2012			
2013	183310	4030,3	100,5	1,005	2013			
2014	131805	3014,6	124,9	1,249	2014			
2015	90615	2115,4	143,3	1,433	2015			
2016	93270	2185,9	112,4	1,124	2016			
2017	112154	2640,3	113,7	1,137	2017			
2018	130832	3095,2	109,8	1,098	2018			

Рис. 6.3. Формула розрахунку для визначення динаміки ВВП України та ВВП на душу населення

Б. Для визначення динаміки інфляції використовується правило – послідовне множення ланцюгових коефіцієнтів зростання дорівнює коефіцієнту зростання базисному за весь період. Для цього в клітинці L4 треба ввести формулу: =E4*E3, а в клітинці L5: =E5*L4, яку і протягнути до низу стовпця (рис. 6.4).

Рік	ВВП (млн. долл. США)	ВВП на душу населення (долл. США)	Індекс інфляції (%)	Індекс інфляції (коэф.)	Рік	ВВП (% до 2002 року)	ВВП на душу населення (% до 2002 року)	Індекс інфляції (% до 2002 року)
2002	42393	879	99,4	0,994	2002	100	100	100
2003	50133	1048,8	108,2	1,082	2003	118,3	119,3	=E4*E3*100
2004	64883	1367,5	112,3	1,123	2004	153,1	155,6	
2005	86142	1829,2	110,3	1,103	2005	203,2	208,1	
2006	107753	2303,8	111,6	1,116	2006	254,2	262,1	
2007	142719	3069,1	116,6	1,166	2007	336,7	349,2	
2008	179992	3892,5	122,3	1,223	2008	424,6	442,8	
2009	117228	2546	112,3	1,123	2009	276,5	289,6	
2010	136419	2974,4	109,1	1,091	2010	321,8	338,4	
2011	163160	3570,8	104,6	1,046	2011	384,9	406,2	
2012	175781	3856,8	99,8	0,998	2012	414,6	438,8	
2013	183310	4030,3	100,5	1,005	2013	432,4	458,5	
2014	131805	3014,6	124,9	1,249	2014	310,9	343,0	
2015	90615	2115,4	143,3	1,433	2015	213,7	240,7	
2016	93270	2185,9	112,4	1,124	2016	220,0	248,7	
2017	112154	2640,3	113,7	1,137	2017	264,6	300,4	
2018	130832	3095,2	109,8	1,098	2018	308,6	352,1	

а) формули

Рік	ВВП (млн. долл. США)	ВВП на душу населення (долл. США)	Індекс інфляції (%)	Індекс інфляції (коэф.)	Рік	ВВП (% до 2002 року)	ВВП на душу населення (% до 2002 року)	Індекс інфляції (% до 2002 року)
2002	42393	879	99,4	0,994	2002	100	100	100
2003	50133	1048,8	108,2	1,082	2003	118,3	119,3	107,6
2004	64883	1367,5	112,3	1,123	2004	153,1	155,6	=E5*L4
2005	86142	1829,2	110,3	1,103	2005	203,2	208,1	
2006	107753	2303,8	111,6	1,116	2006	254,2	262,1	
2007	142719	3069,1	116,6	1,166	2007	336,7	349,2	
2008	179992	3892,5	122,3	1,223	2008	424,6	442,8	
2009	117228	2546	112,3	1,123	2009	276,5	289,6	
2010	136419	2974,4	109,1	1,091	2010	321,8	338,4	
2011	163160	3570,8	104,6	1,046	2011	384,9	406,2	
2012	175781	3856,8	99,8	0,998	2012	414,6	438,8	
2013	183310	4030,3	100,5	1,005	2013	432,4	458,5	
2014	131805	3014,6	124,9	1,249	2014	310,9	343,0	
2015	90615	2115,4	143,3	1,433	2015	213,7	240,7	
2016	93270	2185,9	112,4	1,124	2016	220,0	248,7	
2017	112154	2640,3	113,7	1,137	2017	264,6	300,4	
2018	130832	3095,2	109,8	1,098	2018	308,6	352,1	

б) формули

Рис. 6.4. Формули розрахунку для визначення рівня інфляції в Україні

Поняття "Розумна таблиця" використовується в Excel для позначення будь-якої таблиці Excel, яка має певні переваги перед звичайним діапазоном даних. Таблиця Excel дозволяє додавати дані по рядкам і стовпцям, які будуть автоматично перераховуватися (згідно з параметрами початкової таблиці), фіксувати заголовок стовпця з вибором його елементів, автоматично протягувати на весь стовець формулу, яка введена в певну клітинку та ін.

Для створення "Розумної таблиці" потрібно поставити курсор у будь-яку клітинку і на вкладці "Головна" обрати "Форматувати як таблицю" (рис. 6.5).

Вкладка "Конструктор" дозволяє формувати "Розумну таблицю" за своїми особовими вимогами. Наприклад, додати "Рядок підсумку", поставивши відповідну галочку, що дозволяє в останньому рядку таблиці обирати суму, максимальне, середнє та інші значення відповідного стовпця (рис. 6.6).

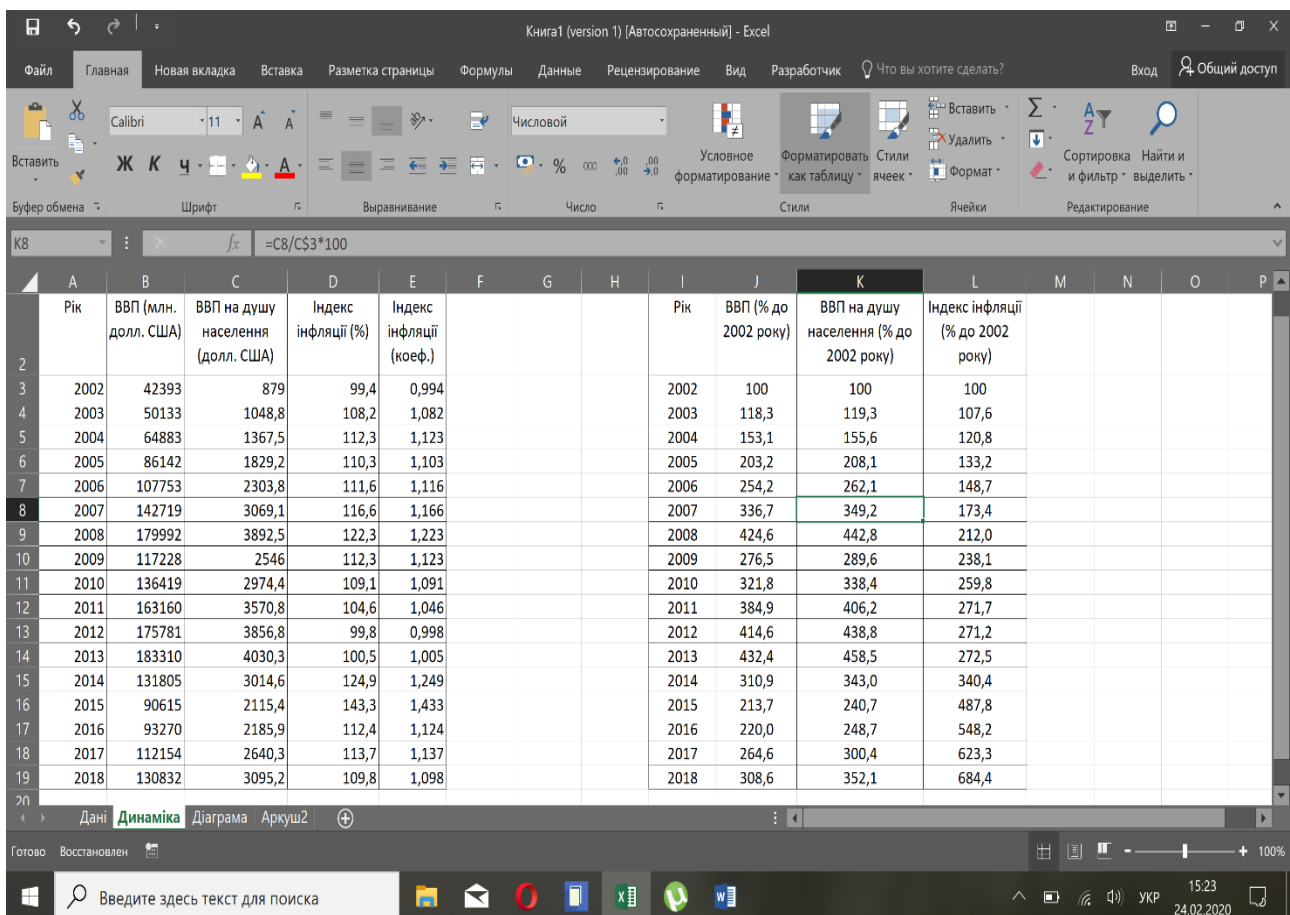

Рис. 6.5. Створення "Розумної таблиці"

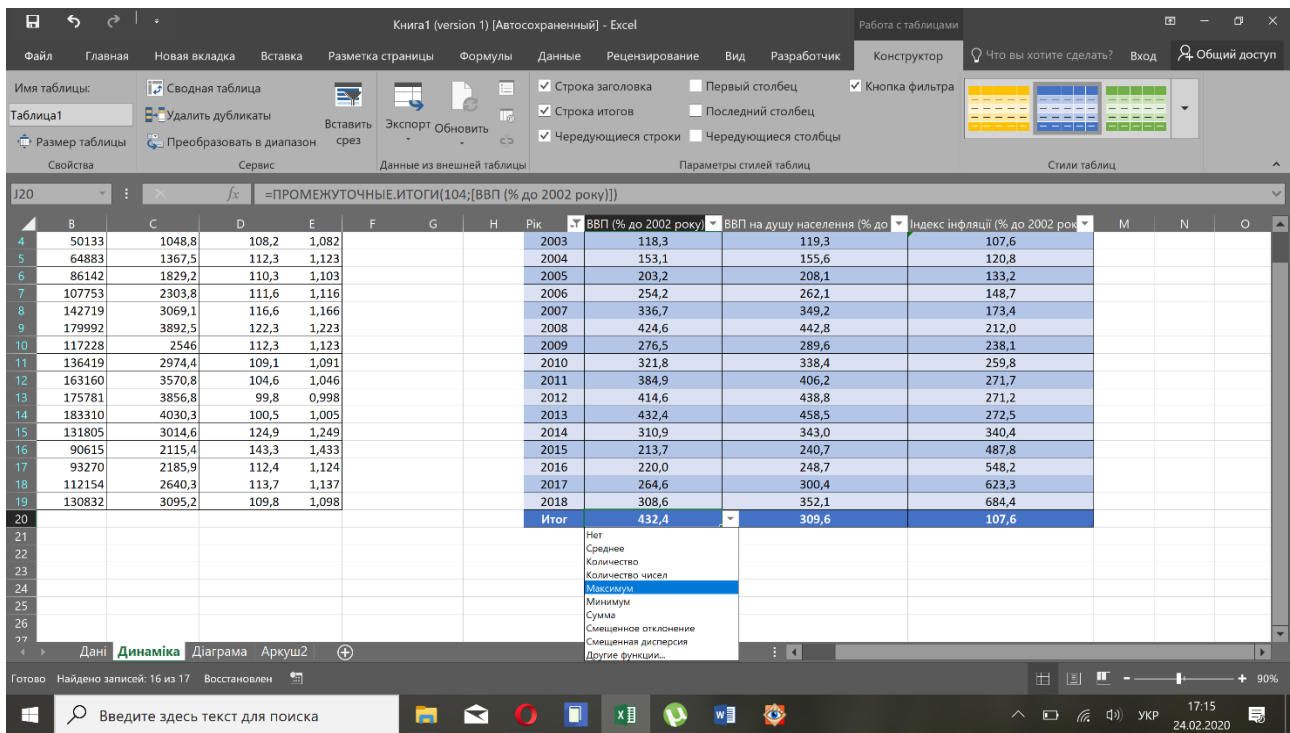

Рис. 6.6. Рядок підсумку таблиці Excel

Для коректної роботи рядку підсумку дані 2002 р. треба виключити із розрахунку (рис. 6.7).

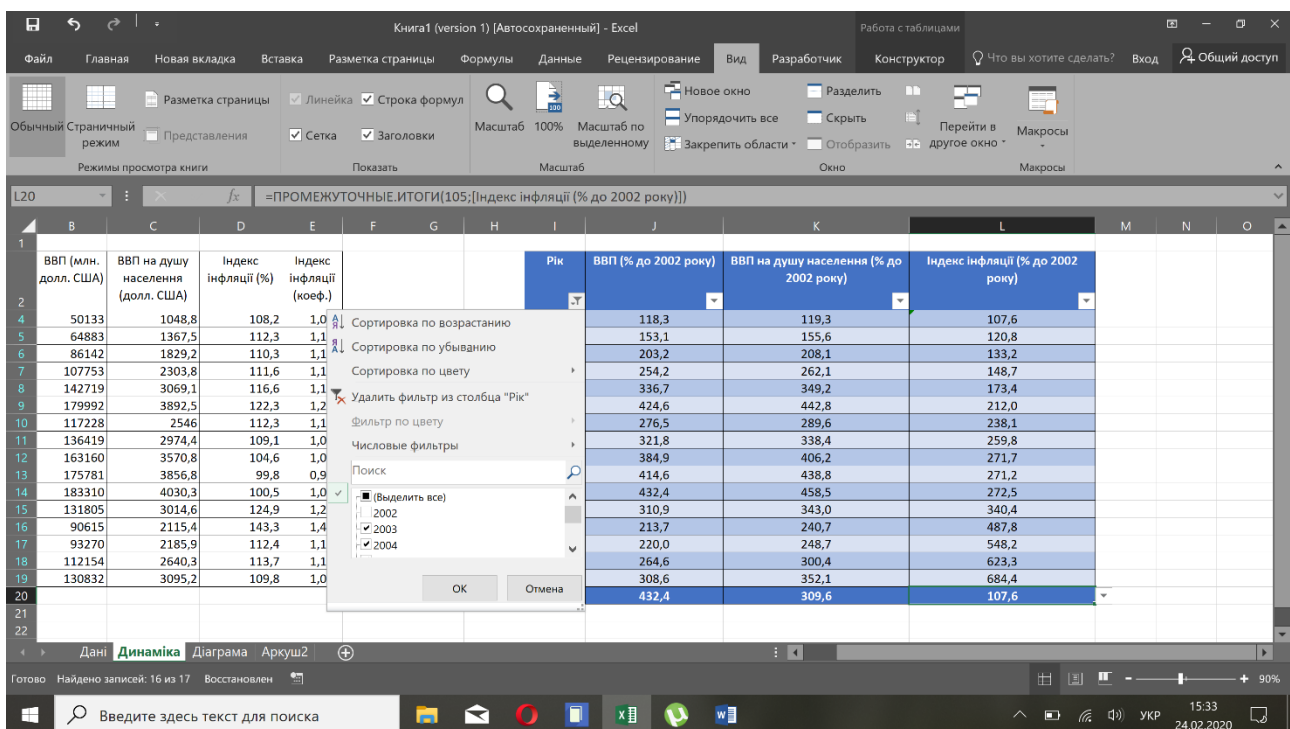

Рис. 6.7. Виключення даних 2002 р. для визначення підсумкових значень

Приклад 2.

За допомогою прапорця на вкладці "Розробник" "Вставити" "Елементи керування форми" створити динамічний графік розрахованих у першому завданні даних.

Для виконання потрібно:

1. На новому аркуші "Діаграма", з початком в клітинці A1, скопіювати назву досліджуваних показників за допомогою формули "=" (рис. 6.8).

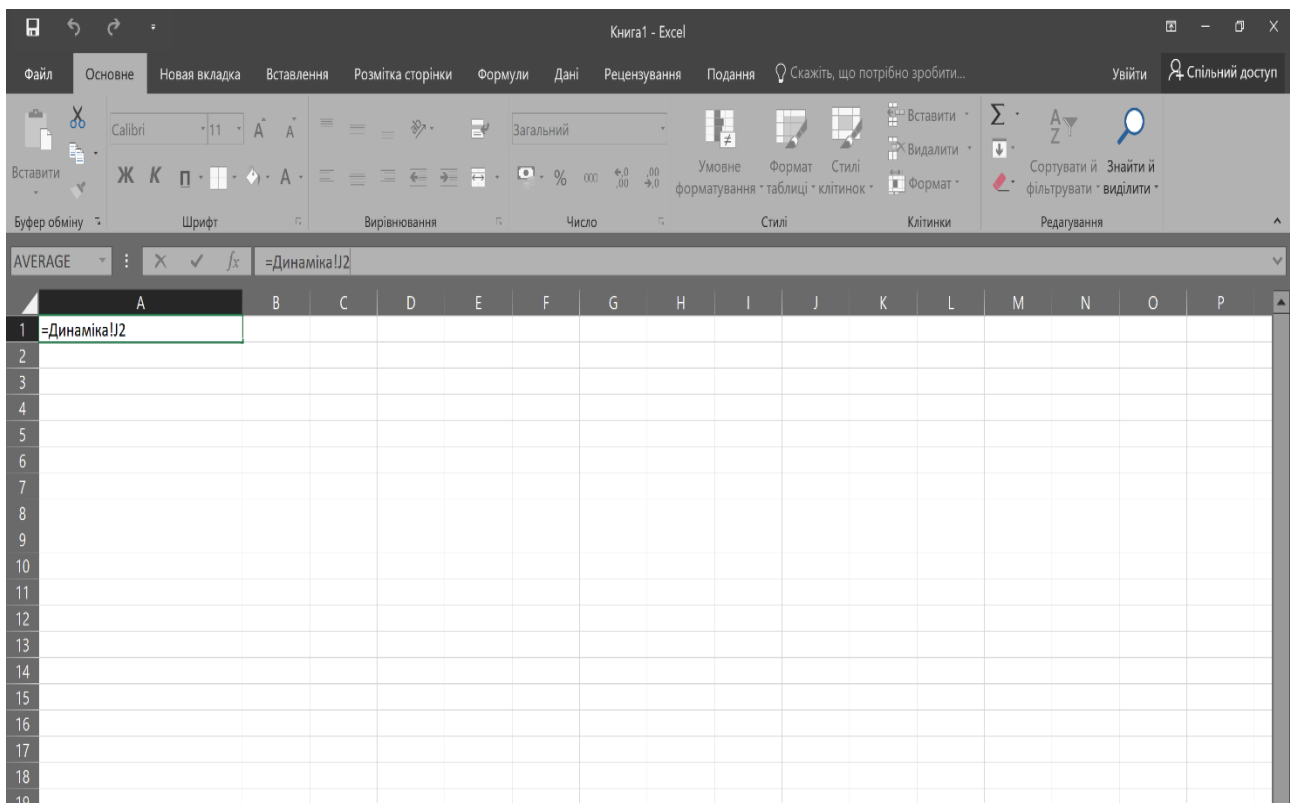

Рис. 6.8. Перенесення назви досліджуваних показників на аркуш "Діаграма"

2. Під кожною назвою досліджуваного показника додати на вкладці "Розробник", "Вставити", "Елементи керування форми" "Прапорець" (рис. 6.9).

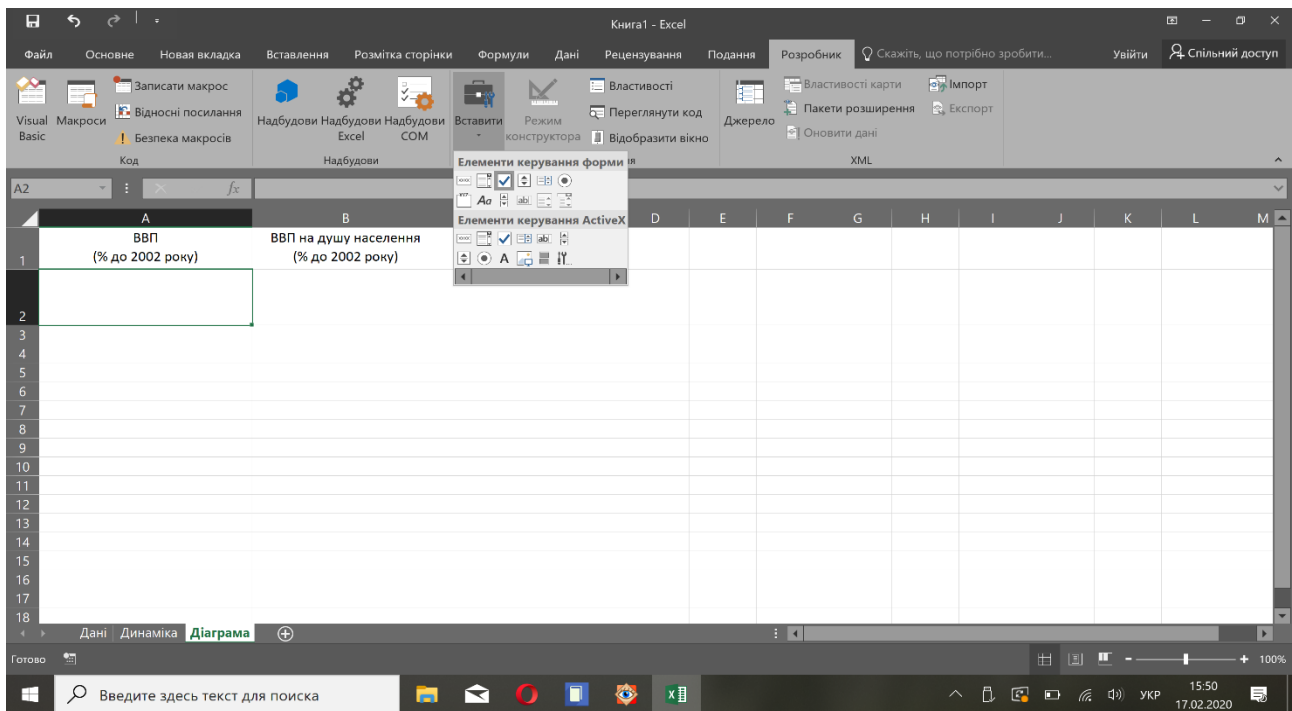

Рис. 6.9. Вставка елемента керування форми

3. Кожен прапорець потрібно зв'язати з відповідною клітинкою, для цього треба правою кнопкою мишки обрати "Формат об'єкта" "Елемент керування" і в полі "Зв'язок з клітинкою" зафіксувати відповідну клітинку (для A2 – F1, B2 – G1, C2 – H1) (рис. 6.10). У пов'язаній клітинці за умови включеного прапорця буде відображатись TRUE, а у разі вимкненого – FALSE.

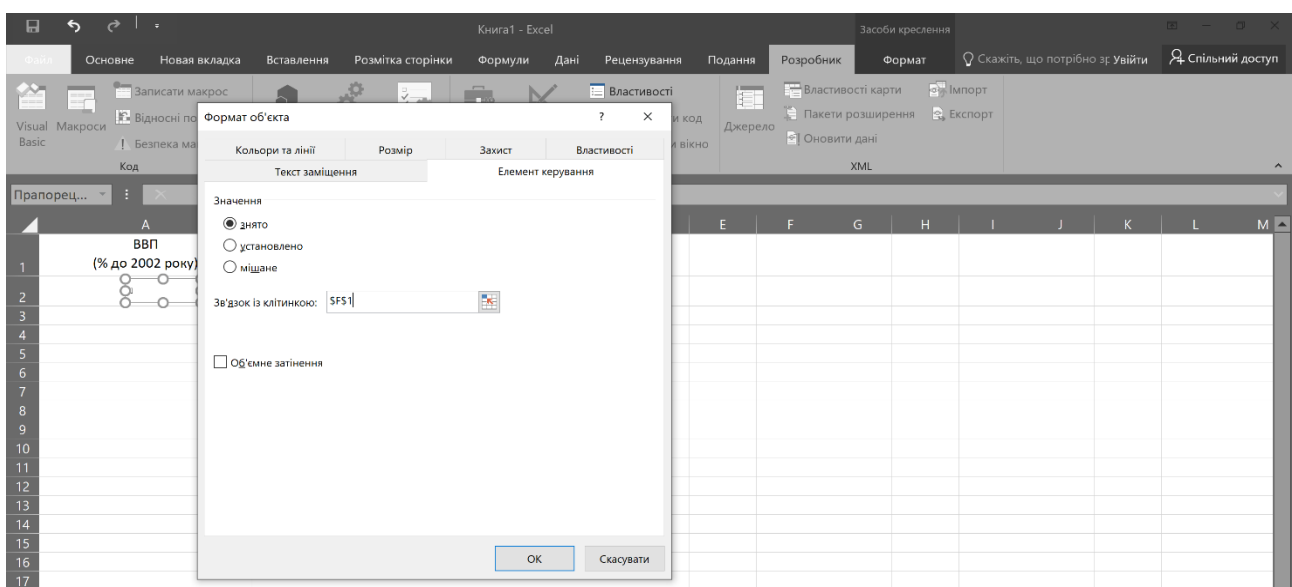

Рис. 6.10. Зв'язок з клітинкою елемента керування

4. Для того, щоб діаграма отримувала значення з урахуванням TRUE або FALSE потрібно кожну клітинку з даними пов'язати за допомогою функції "IF": = IF (F\$1= TRUE;Динаміка!J3;0) (рис. 6.11).

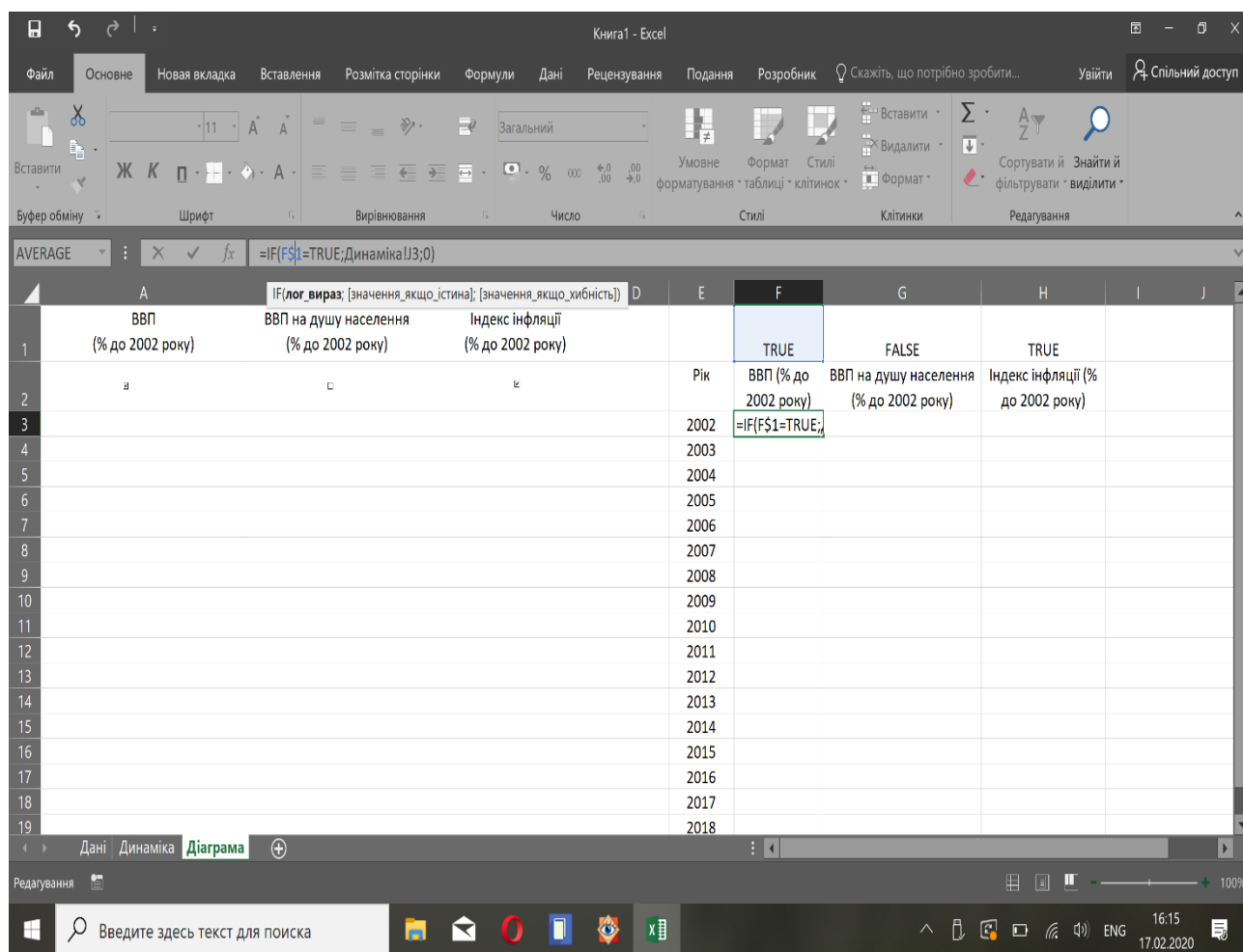

Рис. 6.11. Зв'язок даних з клітинкою, яка пов'язана з елементом керування форми

Тобто якщо в клітинці, пов'язаній з елементом керування форми, встановлено TRUE, то дані будуть відображатись, а якщо FALSE, то значення відповідної клітинки буде дорівнювати – 0 (рис. 6.12).

5. Побудувати графік за допомогою вкладки "Вставлення" "Діаграма" і розташувати його безпосередньо під елементом керування форми (рис. 3.12).

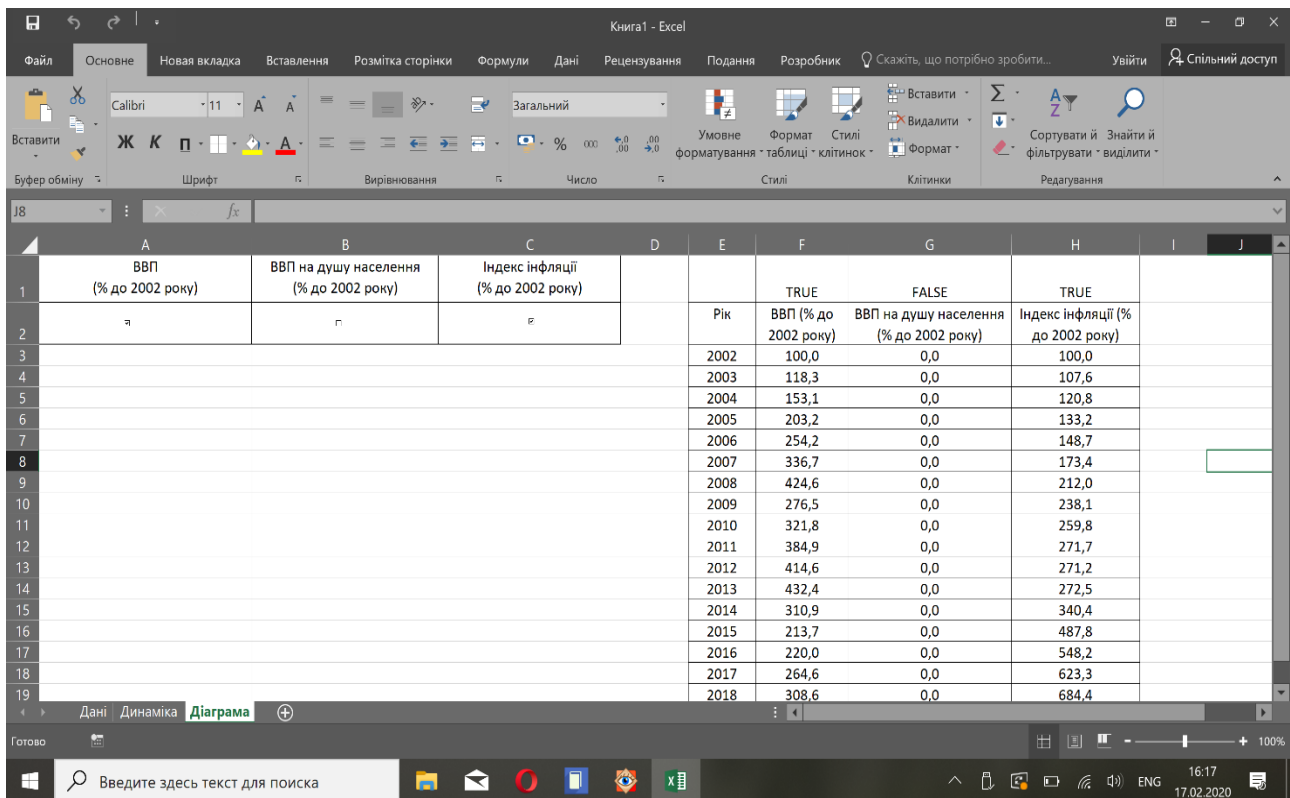

Рис. 6.12. Відображення даних за умови TRUE або FALSE

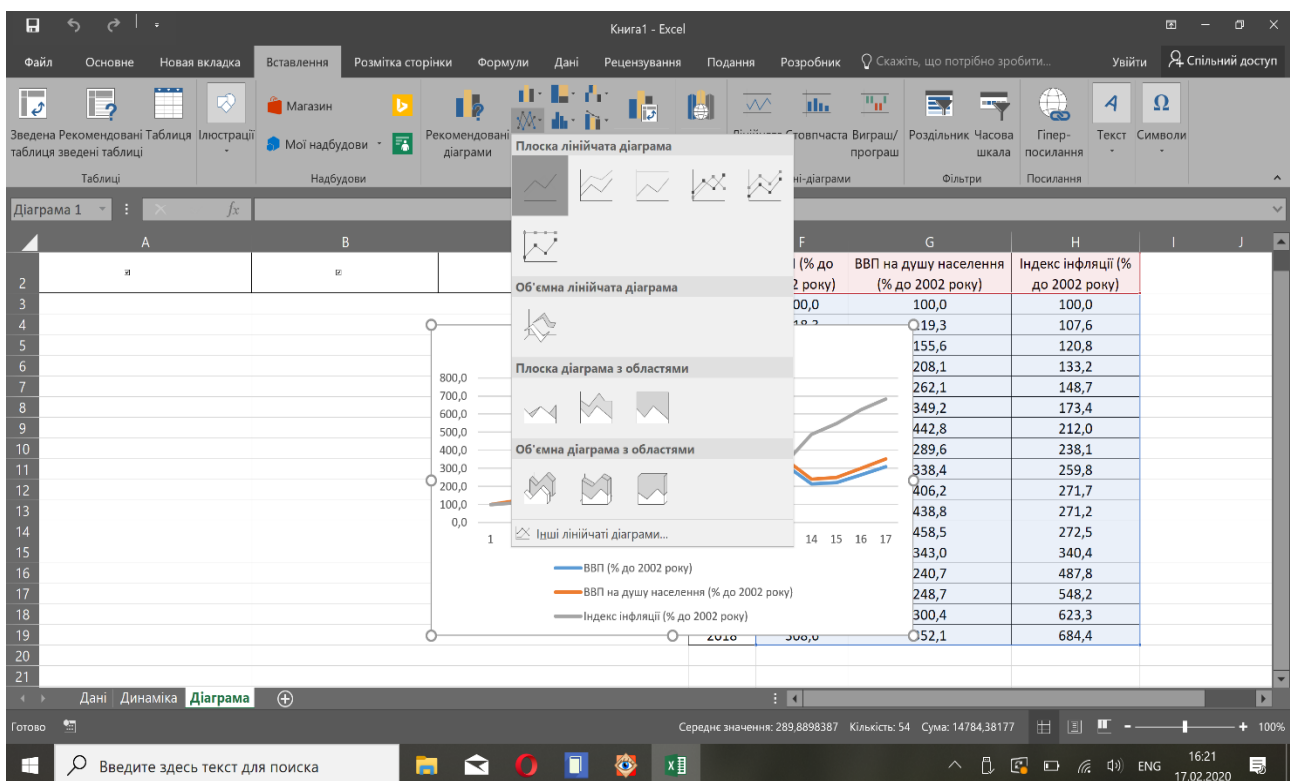

Рис. 6.13. Побудова графіка

6. Задати діапазон горизонтальної осі (роки) та, за допомогою вкладок "Конструктор" і "Формат", обрати потрібні налаштування (рис. 6.14).

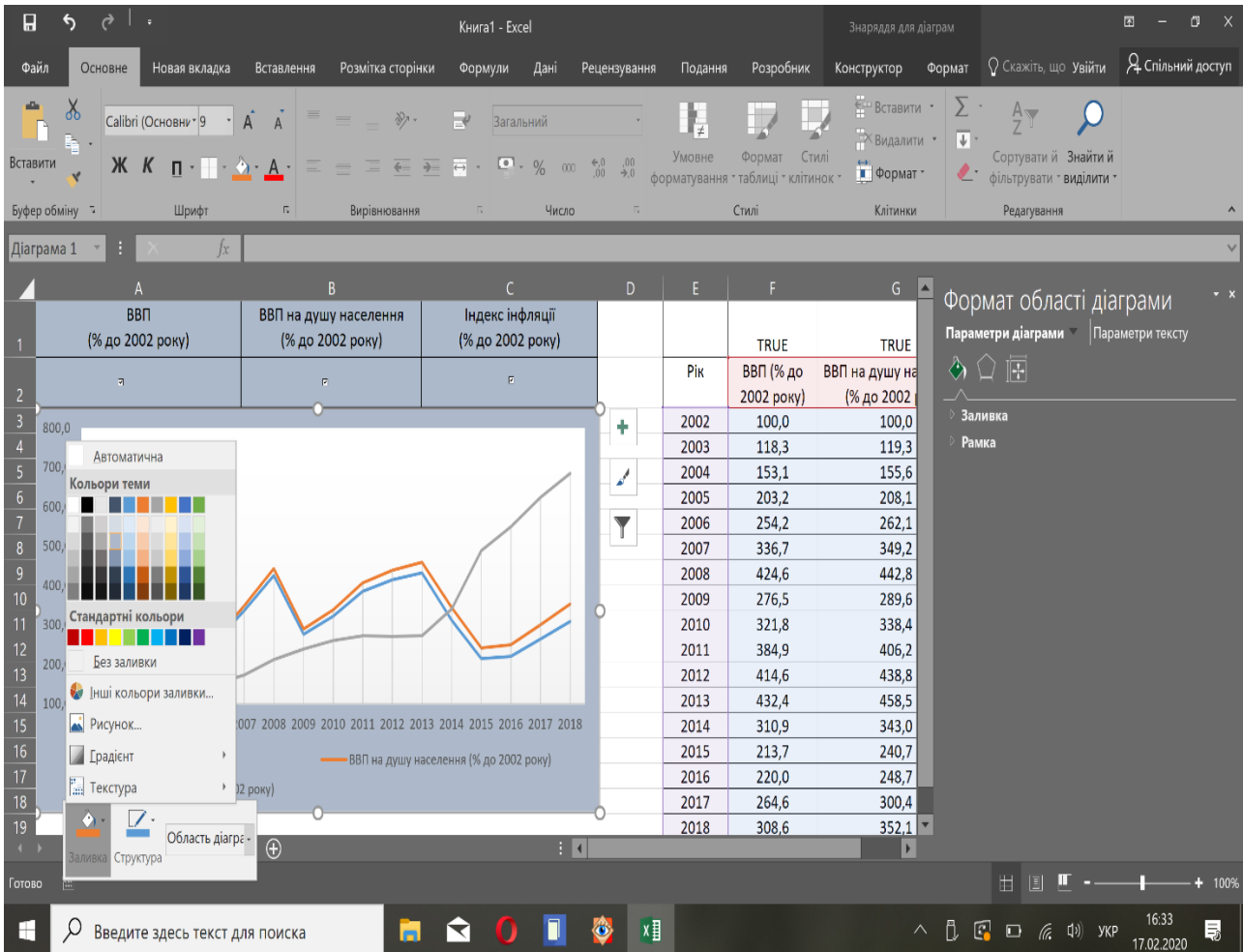
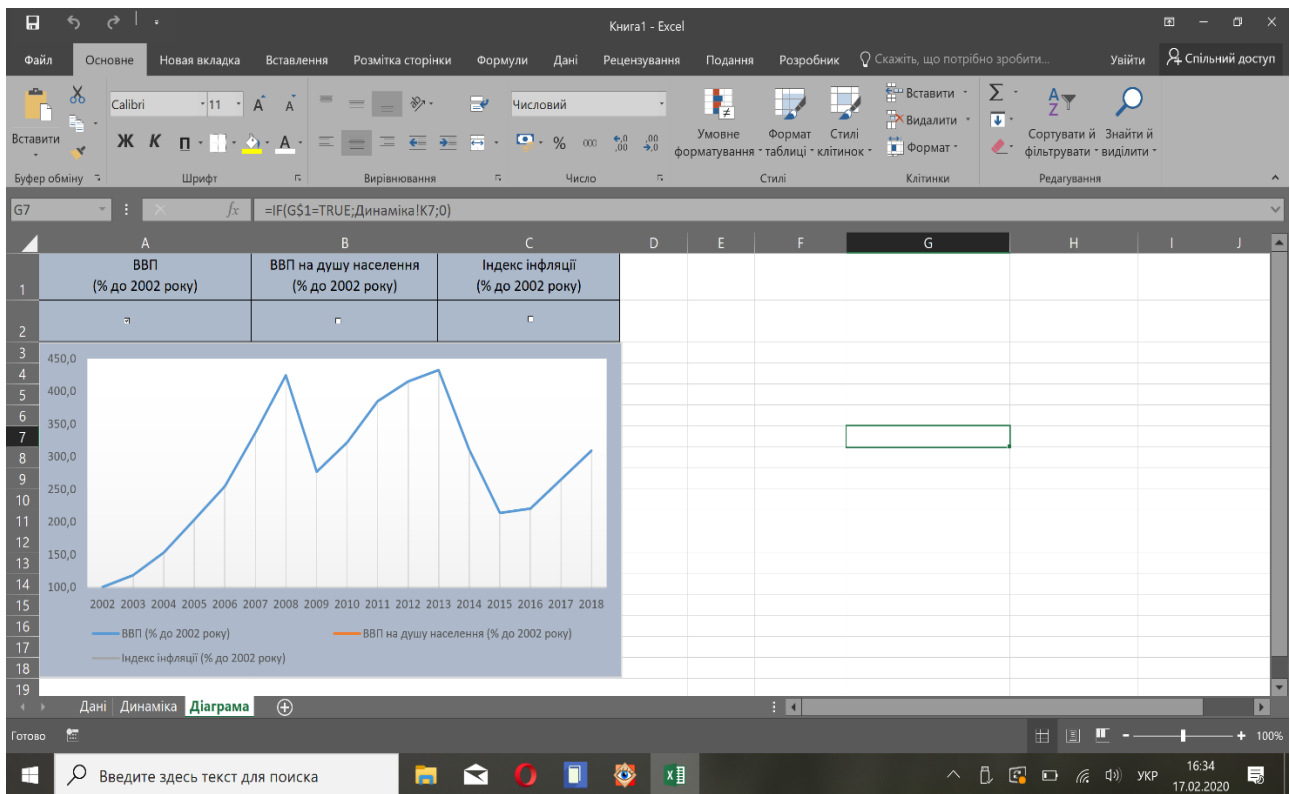
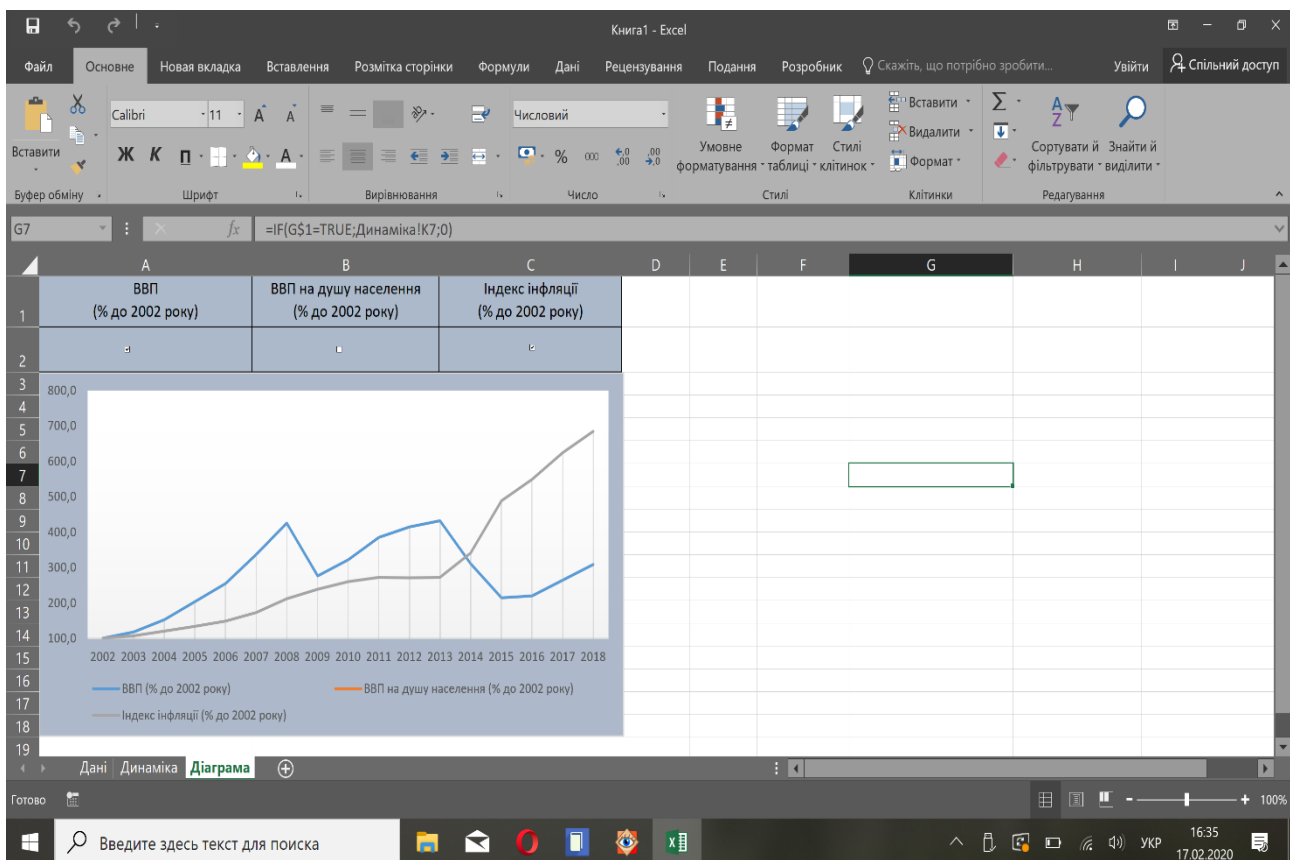

Рис. 6.14. Налаштування діаграми

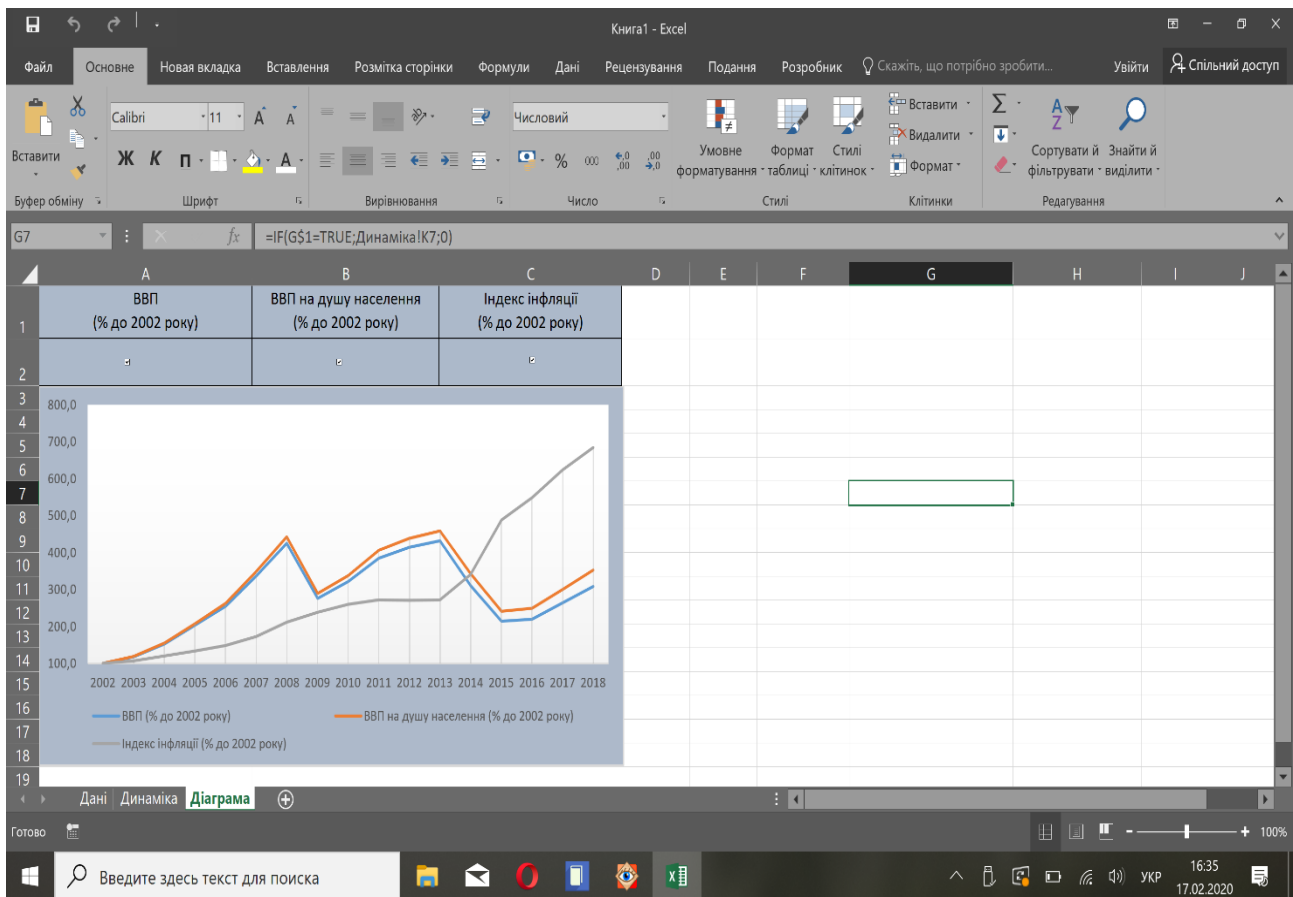
7. Приховати дані, які знаходяться праворуч від діаграми, обрати відображення потрібного типу даних за допомогою встановлення або відключення прапорця для отримання динамічної діаграми (рис. 6.15).

а) прапорець встановлено на показник ВВП

б) прапорець встановлено на показники ВВП і ВВП на душу населення

в) прапорець встановлено на показники ВВП, ВВП на душу населення та індекс інфляції

Рис. 6.15. Динамічна діаграма

Приклад 3.

Створити інтерактивний графік, на якому поперемінно будуть відображатись розраховані у першому прикладі параметри за допомогою пов'язки списку значень з відповідним графіком.

Для виконання даного аналізу потрібно:

1. Перенести необхідні дані на новий аркуш та створити поряд з ними список значень, для цього потрібно створити клітинку "Оберіть показник" і поставити курсор у клітинку праворуч від неї. На вкладці "Дані" обирати: "Перевірка даних", ще раз "Перевірка даних", на вкладці "Параметри" "Тип даних" обрати "Список" і задати джерело $=\$J\$3:\$L\3 – діапазон назв досліджуваних показників (рис. 6.16).

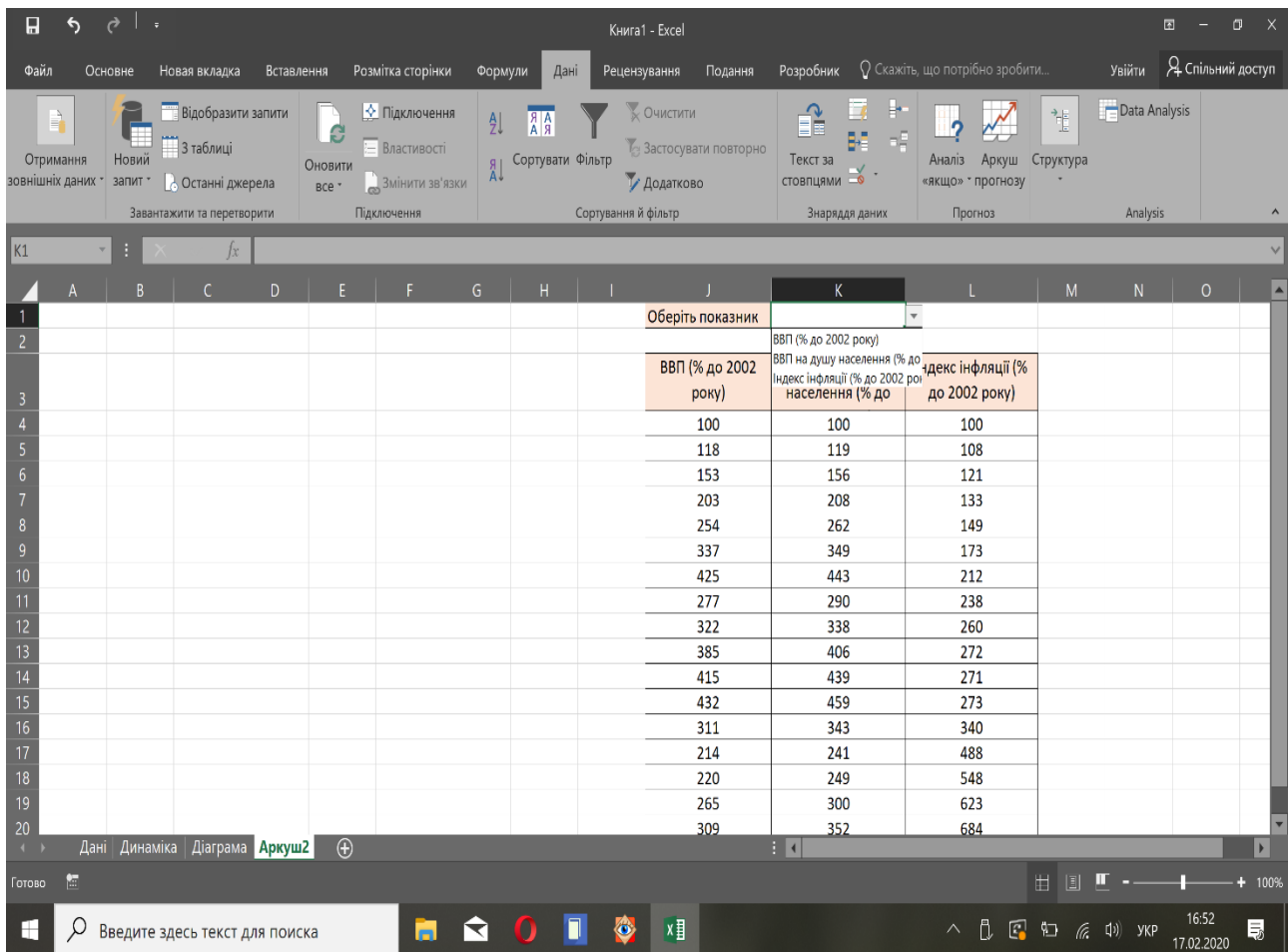

Рис. 6.16. Будування списку значень

2. Побудувати графік на основі одного діапазону даних, для цього потрібно додати ліворуч стовпець з роками, виділити необхідний діапазон, на вкладці "Вставка" обрати "Діаграми" "Графік". Графіку можна задати необхідні налаштування (рис. 6.17):

змінити стиль – вкладка "Конструктор", "Стилі діаграми";

додати вертикальну вісь – вкладка "Конструктор", "Додати елемент діаграми", "Вісі", "Вертикальна вісь";

додати лінію проєкції вісь – вкладка "Конструктор", "Додати елемент діаграми", "Лінії", "Лінії проєкції";

змінити формат підписів даних, виділяючи їх та обираючи необхідне в команді контекстного меню "Формат підписів даних": розташування, межа, параметри тексту та ін.

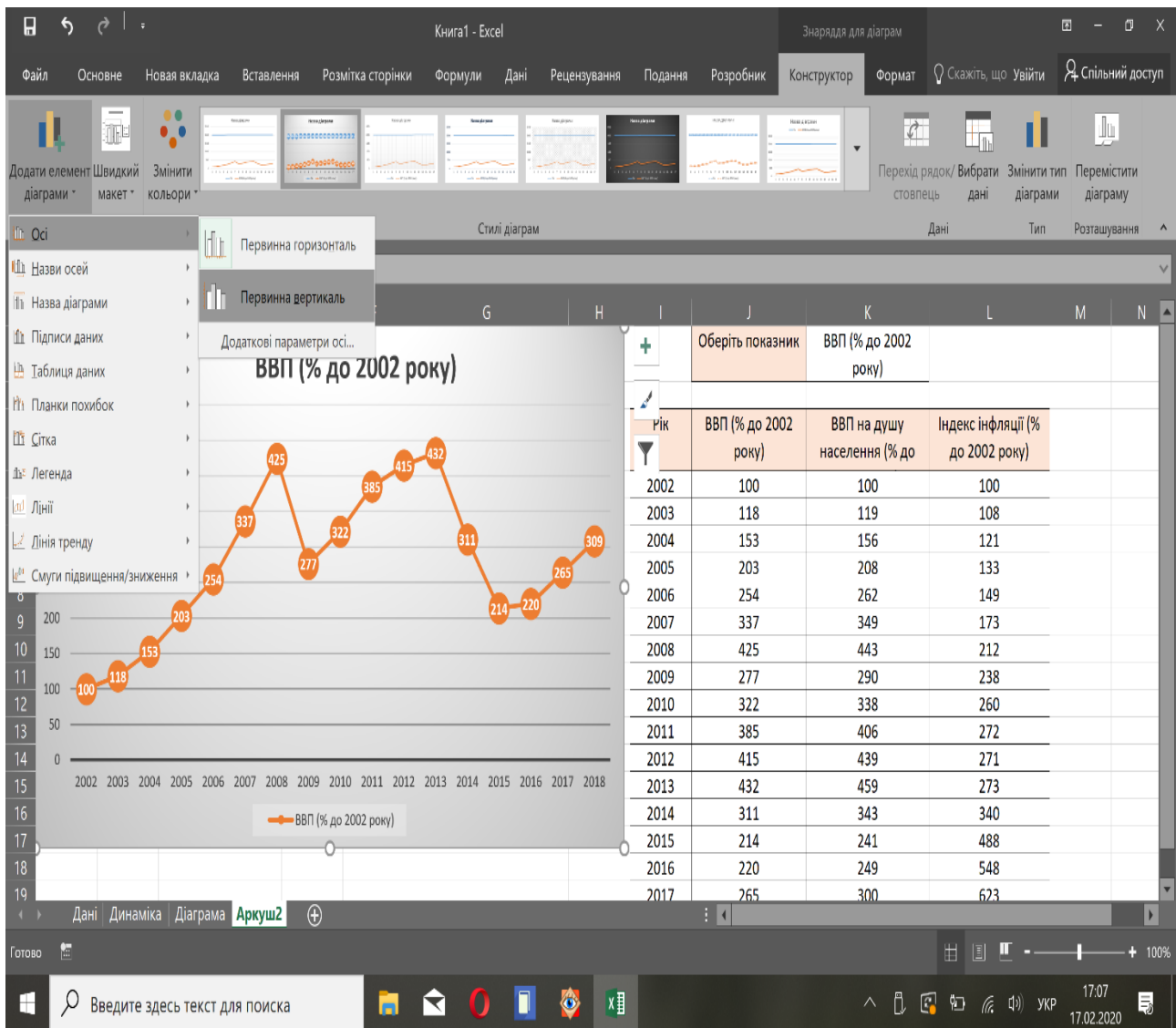

Рис. 6.17. Побудова і налаштування графіка

3. Пов'язати обраний економічний показник з тими значеннями, які необхідно вивести на графік, для цього в будь-якій окремій клітинці необхідно записати функцію: `=СМЕЩ(Аркуш2!I4:I20;;ПОИСКПОЗ(Аркуш2!K1;Аркуш2!J3:L3))`, яку треба скопіювати в буфер обміну. Для цього за допомогою "Аргументи функції СМЕЩ" треба додати посилання на діапазон років `I4:I20`, тобто задається той діапазон, від якого будуть відраховуватись стовпці для отримання відповідного значення (рис. 6.18).

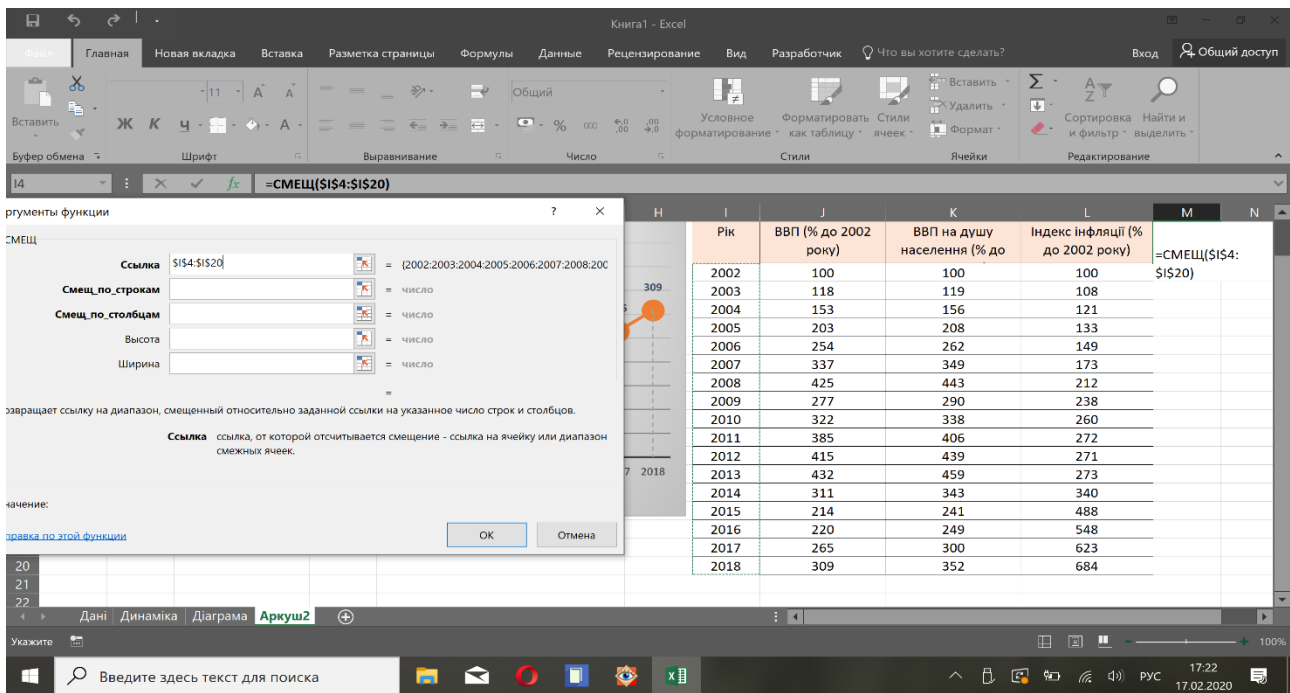

Рис. 6.18. Аргументи функції СМЕЩ

Далі треба задати зміщення по стовпцям за допомогою функції ПОИСКПОЗ, де в якості шуканого значення задається клітинка зі списком значень – \$K\$1, а в якості масиву – діапазон назв показників – \$J\$3:\$L\$3 (рис. 6.19).

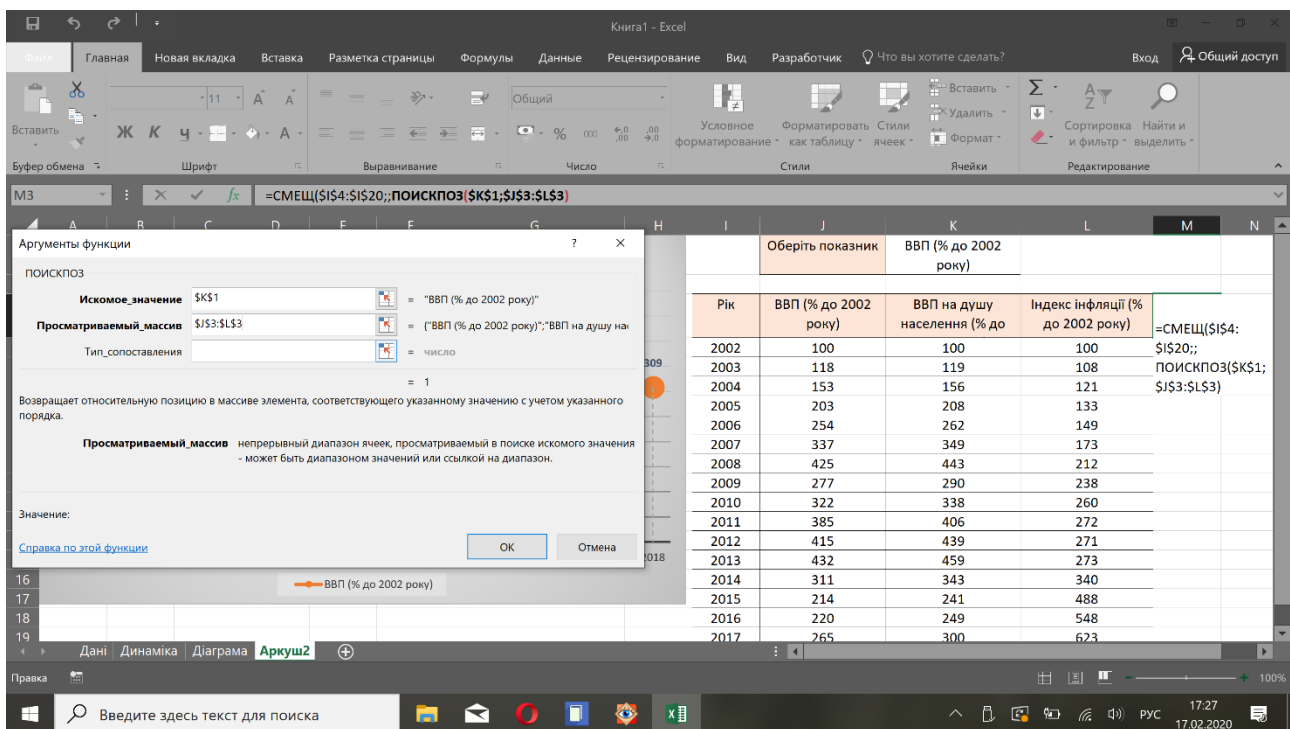

Рис. 6.19. Аргументи функції ПОИСКПОЗ

4. Задати ім'я діапазону значень показників, для цього на вкладці "Формули" відкрити "Диспетчер імен", "Створити": задати ім'я – наприклад, Grafic, а в поле "Діапазон" треба вставити записану на попередньому етапі функцію із буфера обміну (рис. 6.20).

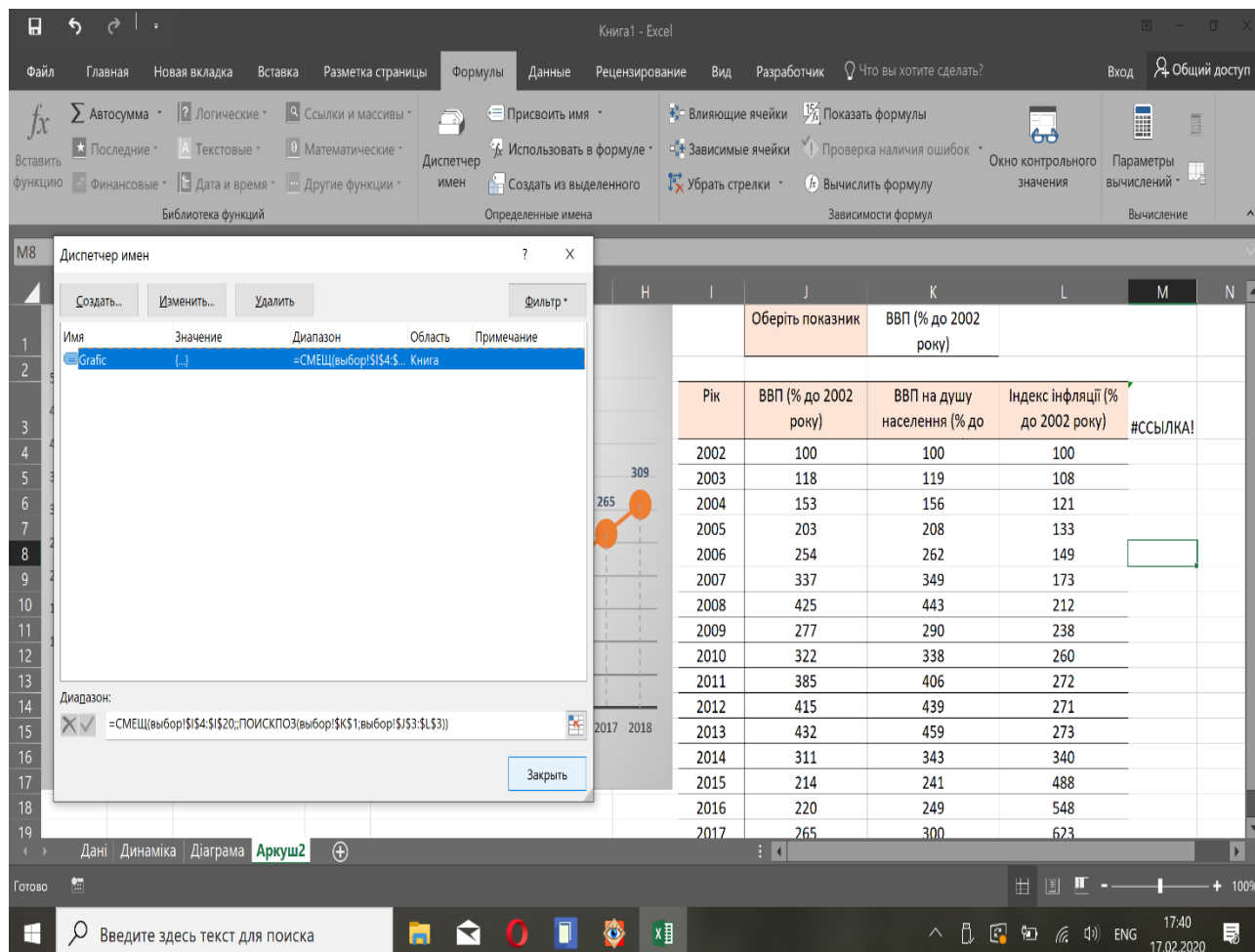

Рис. 6.20. Завдання імені діапазону значень

5. Пов'язати побудований графік з обраним діапазоном, якому на попередньому етапі присвоєно ім'я, для цього треба виділити графік і в контекстному меню обрати команду "Вибір джерела даних", обрати перший ряд і "Змінити". Ім'я ряду – задається перший показник – =\$K\$1, а значення – за допомогою створеного імені після назви робочого аркуша =Аркуш2Grafic (рис. 6.21).

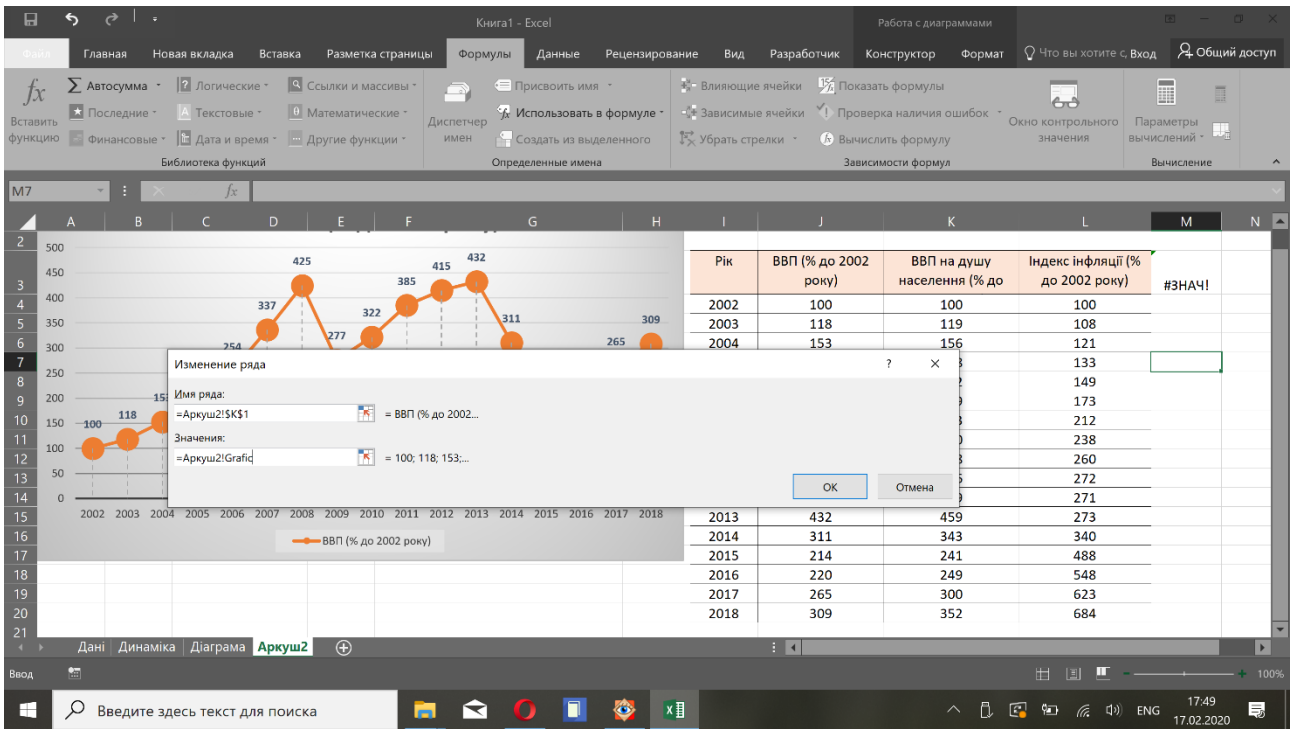
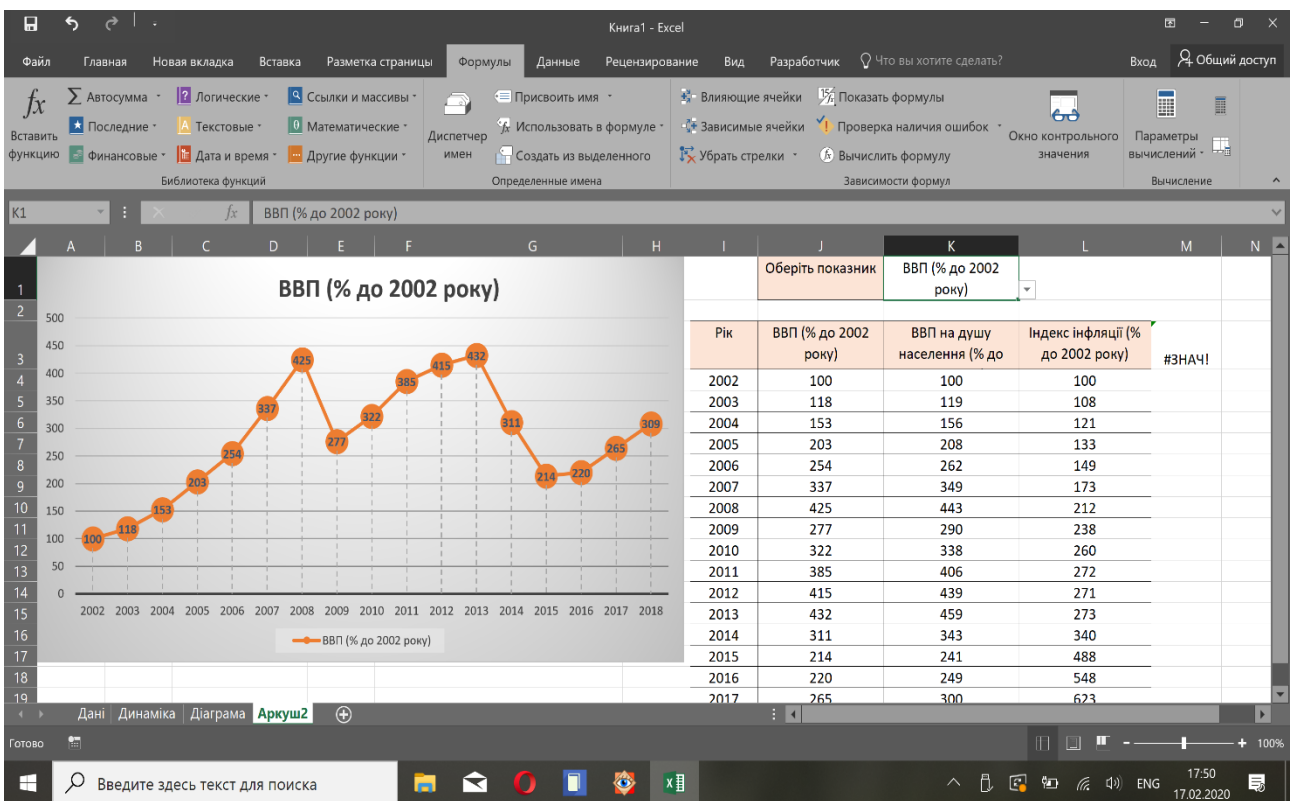
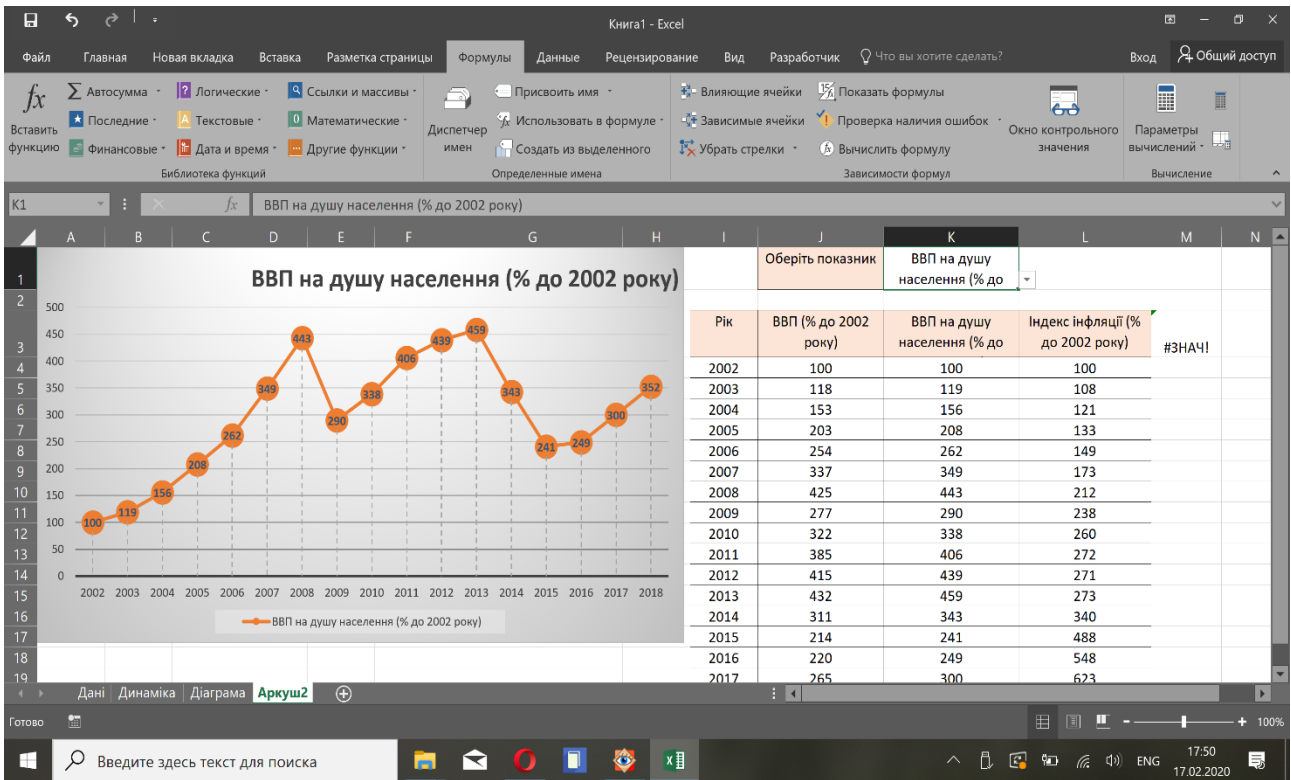

Рис. 6.21. Зв'язок графіка з діапазоном потрібних значень

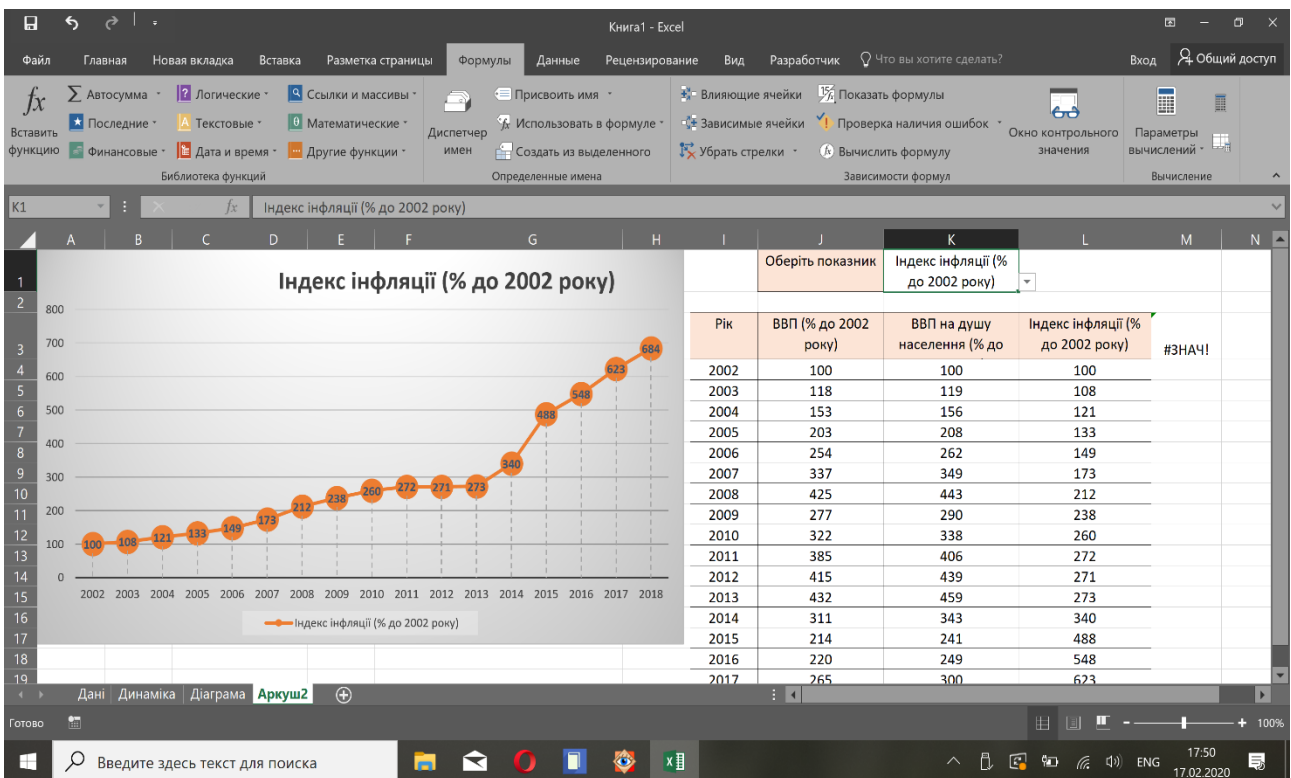
6. Перевірити, як працює створений інтерактивний графік, який повинен змінювати показник залежно від вибору в списку значень (рис. 6.22).

а) відображення ВВП

б) відображення ВВП на душу населення

в) відображення індексу інфляції

Рис. 6.22. Інтерактивний графік

7. Система оцінювання успішності курсової роботи

Виконання курсової роботи оцінюється відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 7.1).

Таблиця 7.1

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

Курсова робота оцінюється за такими критеріями: самостійність виконання; логічність та послідовність викладення матеріалу; повнота розкриття теми (проблемної ситуації чи практичного завдання); обґрунтованість висновків; використання і аналіз статистичної інформації та додаткових літературних джерел; наявність конкретних пропозицій; якість оформлення.

Бали за курсову роботу ставляться з урахуванням якості написання і оформлення роботи за умови обов'язкового її захисті.

100 балів ставиться студентам, які показали глибоке знання проблем, пов'язаних з темою дослідження, вільне володіння матеріалом, методами економічного дослідження, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, обробляти, аналізувати фактичний матеріал, пов'язувати теоретичний матеріал з проблемами розвитку України. У процесі захисту роботи студент повинен продемонструвати вміння узагальнювати матеріал, робити самостійні теоретичні та практичні висновки. Обов'язковим є оформлення курсової роботи згідно зі вказаними вимогами.

80 – 90 балів ставиться тоді, коли в роботі розкрито основні положення теми, але деякі питання розкрито неповно, або наявні деякі неточності у викладенні матеріалу чи оформленні роботи; якщо в процесі захисту студент допускає деякі помилки, якщо студентом було усунено не всі зауваження, які було зроблено науковим керівником; якщо теоретичні поняття недостатньо підкріплено фактичними даними.

70 – 60 балів ставиться тоді, коли в роботі розкрито основні положення теми, але деякі питання розкрито неповно, або наявні деякі неточності у викладанні матеріалу чи оформленні роботи; якщо відсутня творчість та самостійність у дослідженні та у висновках; якщо в процесі захисту студент допускає деякі помилки, якщо студентом була усунена значна частина зауважень, які були зроблені науковим керівником.

50 – 40 балів ставиться тоді, коли в роботі розкрито основні положення теми, але деякі питання розкрито неповно, або наявні певні неточності у викладанні матеріалу чи оформленні роботи; якщо повністю відсутня творчість та самостійність у дослідженні; якщо в процесі захисту студент допускає деякі помилки, якщо студентом була усунена значна частина зауважень, які були зроблені науковим керівником; якщо теоретичні поняття недостатньо підкріплено фактичними даними.

30 – 20 балів ставиться у тих випадках, коли основні теоретичні питання висвітлено поверхово, немає висновків або висновки не мають самостійного характеру; недостатньо використано джерела економічної літератури (як монографій, так і періодичних видань); студент слабо володіє матеріалом роботи; відсутнє аналітичне дослідження фактичних даних; не може пов'язати теоретичний матеріал з проблемами розвитку країни; не враховані зауваження наукового керівника; робота оформлена з порушенням вимог.

10 балів ставиться у тих випадках, коли основні теоретичні питання висвітлено поверхово, теоретичні положення дуже слабо підкріплені фактичним матеріалом; немає аналітичного дослідження фактичних даних; немає висновків; під час захисту студент слабо володіє матеріалом роботи; не може пов'язати теоретичний матеріал з проблемами розвитку країни; оформлення роботи не відповідає вимогам.

Оцінювання проводиться за такими *критеріями*:

1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

2) ступінь розкриття теоретичного матеріалу курсової роботи;

3) використання літературних джерел, а також статистичних даних з питань, що розглядаються;

4) уміння поєднувати теорію з аналітичним дослідженням фактичних даних у межах обраної теми;

5) використання інструментарію MS Excel для оброблення та аналізу фактичних даних, відповідних темі дослідження економічних явищ і процесів;

6) логіка, структура, стиль викладення матеріалу, вміння обґрунтувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Оцінка "відмінно" ставиться за умови відповідності виконаного завдання студента або його усної відповіді до усіх зазначених критеріїв. Відсутність тієї чи іншої складової знижує оцінку на відповідну кількість балів.

Під час оцінювання курсової роботи увага приділяється також її якості та самостійності, своєчасності виконання (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то оцінка буде знижена.

Рекомендована література

Основна

1. Гур'янова Л.С. Моделювання збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів : монографія / Л. С. Гур'янова ; Харків. нац. екон. ун-т. – Бердянськ : Ткачук О. В., 2013. – 405 с.

2. Кліменко О. М. Соціальна економіка : навч. посіб. / О. М. Кліменко, М. А. Мащенко. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2013. – 180 с.

3. Макроекономічний аналіз : навчальний посібник для студентів спеціальності 051 "Економіка" / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, М. А. Мащенко та ін. – Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 331 с.

Додаткова

4. Андрушкевич В. Н. Стійкий соціально-економічний розвиток як один із факторів економічної безпеки / В. Н. Андрушкевич // Економіка фінанси і право. – 2015. – № 7. – С. 8–10.

5. Звирід Н. В. Кількісні методи аналізу впливу трудової міграції на соціально-економічний розвиток регіону / Н. В. Звирід // Статистика України. – 2010. – № 4. – С. 48–52.

6. Макроекономіка : мультимедійний навчальний посібник / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, М. А. Мащенко та ін. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 705 с.

7. Малиновська О. А. Трудові мігранти та їхній внесок у соціально-економічний розвиток України [Текст] / О. А. Малиновська // Регіональна економіка . – 2013. – №3. – С. 82–93.

8. Моліна О. В. Сталий соціально-економічний розвиток регіону: аналіз підходів та інструментів оцінки [Текст] / О. В. Моліна // Регіональна економіка . – 2010. – №4. – С. 25–32.

9. Політична економія: навчальний посібник / за заг. ред. канд. екон. наук, доцента М. С. Бріля. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 320 с.

Інформаційні ресурси

10. Державна служба статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

11. Міністерство доходів і зборів України. – Режим доступу : <http://minrd.gov.ua/ru/>.

12. Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/>.

13. Національний банк України. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua>.

14. Статистика України : науковий журнал. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

15. Сторінка курсу на платформі Moodle (персональна навчальна система). – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7109>.

Зміст

1. Загальні відомості	3
2. Основні вимоги до виконання та оформлення курсової роботи.....	4
3. Зміст та обсяг структурних частин курсової роботи	7
4. Рецензування та захист курсової роботи	8
5. Тематика курсових робіт.....	9
6. Методичні рекомендації до виконання курсової роботи	11
7. Система оцінювання успішності курсової роботи	33
Рекомендована література.....	35
Основна	35
Додаткова	35
Інформаційні ресурси	36

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

**Методичні рекомендації
до виконання курсової роботи
для студентів спеціальності 051 "Економіка"
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Українська** Лариса Олегівна
Шифріна Надія Ігорівна

Відповідальний за видання *М. А. Мащенко*

Редактор *В. О. Дмитрієва*

Коректор *В. Ю. Труш*

План 2021 р. Поз. № 156 ЕВ. Обсяг 38 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*